

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลของการใช้หนังสือนิทาน “จีเอ” (ฉบับยาวิ-ไทย) ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวตามบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดย

มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลีฮีย์ และคณะ

สนับสนุนโดย

แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ปี พ.ศ. 2563

ผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” (ฉบับยาวิ-ไทย) ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัย
เรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวตามบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

โดย

มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลีฮีย์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
นัชชิตา บาเกาะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
รุสนี ปาเซเลาะ	สมาคมสร้างสรรค์เยาวชนชายแดนใต้
ฝ้ายลิกา ยาแดง	สมาคมสร้างสรรค์เยาวชนชายแดนใต้
อิลฮัม หะยีมะสาและ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สนับสนุนโดย

แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” (ฉบับยาวิ-ไทย) ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียน และความสัมพันธ์ในครอบครัวตามบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ของผู้ปกครองในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อศึกษาผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของบุตร และความสัมพันธ์ในครอบครัวตามบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยประชากร เป็นผู้ปกครองรุ่นใหม่ที่เกี่ยวข้องกิจกรรมโครงการเสริมสร้างสุขภาวะแม่รุ่นใหม่ยุค Thailand 4.0 โดยสมาคมสร้างสรรค์เยาวชนชายแดนใต้ จำนวน 710 คน จาก 9 ตำบล ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และกลุ่มตัวอย่าง เป็นตัวแทนผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 256 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตำบลเป้าหมายอย่างง่ายในแต่ละจังหวัด ซึ่งได้จำนวนตำบล 4 ตำบล โดยเป็นตำบลในจังหวัดปัตตานี 1 ตำบล จังหวัดยะลา 2 ตำบล และจังหวัดนราธิวาส 1 ตำบล จากตำบลทั้ง 4 ตำบล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปจำนวน 320 ชุด ผ่านแกนนำกลุ่มสตรีของแต่ละตำบล ซึ่งแบ่งเป็นตำบลละ 80 ชุด และได้แบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้นจำนวน 205 ชุด แบ่งตามจังหวัดเป็นปัตตานี 96 ชุด (ร้อยละ 46.8) ยะลา 60 ชุด (ร้อยละ 29.3) นราธิวาส 49 ชุด (ร้อยละ 23.9)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลจากผู้เข้าร่วมโครงการแม่รุ่นใหม่จาก 9 ตำบล ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส จำนวน 205 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากจังหวัดปัตตานี ร้อยละ 46.8 รองลงมาคือ จังหวัดยะลา ร้อยละ 29.3 และจังหวัดนราธิวาส ร้อยละ 23.9 ตามลำดับ และส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวนร้อยละ 95.6 โดยผู้ใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ส่วนใหญ่เป็นแม่ จำนวนร้อยละ 82.4 และส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี จำนวนร้อยละ 41.5 เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวนร้อยละ 42 และลักษณะงานหรืออาชีพส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน จำนวนร้อยละ 57.6 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนบุตร 3 คน จำนวนร้อยละ 28.8 รองลงมาคือ มีบุตร 2 คน จำนวนร้อยละ 24.9 และมีบุตร 1 คน จำนวนร้อยละ 21.5 โดยส่วนใหญ่บุตรมีอายุอยู่ระหว่าง 3-4 ปี จำนวนร้อยละ 39.5 และรองลงมาคือ 1-2 ปี จำนวนร้อยละ 30.2

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับช่วงเวลาในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือนิทานในช่วงก่อนนอนหรือหลังเสร็จกิจกรรมต่าง ๆ จำนวนร้อยละ 44.9 และสาเหตุสำคัญของการใช้หรืออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” พบว่า สาเหตุสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบมากที่สุดคือ หนังสือออกแบบได้น่าอ่าน รูปภาพสวยงามและน่าสนใจ จำนวนร้อยละ 56.1

รองลงมาคือ หนังสือมีการแปลเป็นภาษา "ยาวี" จำนวนร้อยละ 39.5 หนังสือสอนวิธีการเล่นและดูแลลูกที่ถูกต้อง จำนวนร้อยละ 31.7 และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จำนวนร้อยละ 30.2 ตามลำดับ

ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับอุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือนิทาน "จ๊ะเอ๋" พบว่าอุปสรรคสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบมากที่สุดคือ การไม่มีเวลาในการอ่าน จำนวนร้อยละ 38.5 รองลงมาคือ ไม่มีหนังสือให้อ่าน จำนวนร้อยละ 25.9 การมีกิจกรรมอื่นที่น่าสนใจมากกว่าการอ่าน จำนวนร้อยละ 20.5 และการไม่รู้วิธีการอ่านที่ถูกต้อง จำนวนร้อยละ 14.6 ตามลำดับ และความถี่ในการอ่านหนังสือนิทาน "จ๊ะเอ๋" ในเดือนแรกของการได้รับหนังสือพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือนิทาน "จ๊ะเอ๋" 2-3 วันครั้ง จำนวนร้อยละ 52.2 รองลงมาคือ อ่านทุกวัน จำนวนร้อยละ 29.8 อ่านสัปดาห์ละครั้ง จำนวนร้อยละ 13.7 และอ่าน 1 ครั้งในหนึ่งเดือน จำนวนร้อยละ 4.4 ตามลำดับ ในด้านระยะเวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งเมื่ออ่านหนังสือนิทาน "จ๊ะเอ๋" ให้ลูกฟัง พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างใช้เวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งในการอ่านหนังสือนิทาน "จ๊ะเอ๋" ระหว่าง 6-15 นาที จำนวนร้อยละ 67.3 รองลงมาคือ ใช้เวลา 16-30 นาที จำนวนร้อยละ 17.6 ใช้เวลาน้อยกว่า 5 นาที จำนวนร้อยละ 11.2 และใช้เวลา 31-60 นาที จำนวนร้อยละ 2.4 ตามลำดับ

การประเมินผู้ปกครองก่อนและหลังจากได้รับหนังสือนิทาน "จ๊ะเอ๋" พบว่าก่อนได้รับหนังสือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เล่นจ๊ะเอ๋กับลูกเป็นบางครั้งมากถึงร้อยละ 67.8 รองลงมาคือ ไม่เล่นจ๊ะเอ๋กับลูกเลย จำนวนร้อยละ 22 และเล่นจ๊ะเอ๋กับลูกทุกวัน จำนวนร้อยละ 10.2 ในขณะที่หลังจากได้รับหนังสือนิทานจ๊ะเอ๋ กลุ่มตัวอย่างมีการเล่นจ๊ะเอ๋กับลูกเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่เล่นจ๊ะเอ๋กับลูกทุกวัน จำนวนร้อยละ 61 และเล่นจ๊ะเอ๋กับลูกบางครั้ง จำนวนร้อยละ 39 โดยไม่มีผู้ปกครองท่านใดที่ไม่เล่นกับลูก หลังจากได้รับหนังสือ เมื่อพิจารณากิจกรรมการกอดลูก พบว่า ก่อนได้รับหนังสือส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างกอดลูกเป็นบางครั้ง จำนวนร้อยละ 49.3 รองลงมาคือ กอดลูกทุกวัน จำนวนร้อยละ 45.9 และไม่กอดลูกเลย จำนวนร้อยละ 4.9 ในขณะที่หลังจากได้รับหนังสือนิทานจ๊ะเอ๋ กลุ่มตัวอย่างมีการกอดลูกมากขึ้น โดยส่วนใหญ่กอดลูกทุกวันเป็น จำนวนร้อยละ 80.5 และกอดลูกบางครั้ง จำนวนร้อยละ 19.5 และไม่มีผู้ปกครองท่านใดไม่กอดลูกหลังจากได้รับหนังสือ สำหรับการบอกรักลูกพบว่า ก่อนได้รับหนังสือส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการบอกรักลูกเป็นบางครั้ง จำนวนร้อยละ 51.7 รองลงมาคือ บอกรักลูกทุกวัน จำนวนร้อยละ 42 และไม่บอกรักลูกเลย จำนวนร้อยละ 6.3 ในขณะที่หลังจากได้รับหนังสือนิทานจ๊ะเอ๋ กลุ่มตัวอย่างมีการบอกรักลูกเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่บอกรักลูกทุกวัน จำนวนร้อยละ 76.1 และบอกรักลูกบางครั้ง จำนวนร้อยละ 23.9 และไม่มีผู้ปกครองท่านใดที่ไม่บอกรักลูกหลังจากได้รับหนังสือ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการใช้หนังสือนิทาน "จ๊ะเอ๋" ที่มีต่อพัฒนาการลูก จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวมการใช้หนังสือนิทานจ๊ะเอ๋มีผลต่อพัฒนาการลูก

อยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับตามระดับคะแนนสูงสุด 3 อันดับ คือ 1) เมื่อฉันทอดหรือเล่นกับลูกเขาจะสดใสและมีความสุข 2) ลูกของฉันทารมณ์ดีและมีนิสัยร่าเริง 3) เมื่อฉันทคุยกับลูกเขาสามารถจ้องตาและมองหน้าฉันได้นาน ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวมการใช้หนังสือนิทานจะมีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสามารถเรียงลำดับตามระดับคะแนนสูงสุด 3 อันดับ คือ 1) หนังสือช่วยฉันทใช้เวลากับลูกมากยิ่งขึ้น 2) หนังสือช่วยฉันทมีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกที่ถูกต้อง 3) หนังสือช่วยให้ฉันท้องการพัฒนาด้านการดูแลลูก

การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานส่งเสริมบุตรและครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข สถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ควรให้การสนับสนุนในการผลิตหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” หรือหนังสือนิทานประเภทอื่น ๆ เพื่อเผยแพร่ให้ครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวที่ไม่สามารถเข้าถึงหนังสือที่มีคุณภาพ 2) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และความเข้าใจแก่ผู้ปกครองในการทำกิจกรรมกับบุตรผ่านหนังสือหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับบริบท การพัฒนาผู้ปกครองในด้านการบริหารจัดการเวลาในการอ่านหนังสือหรือเล่นกับบุตร รวมถึงการสร้างทัศนคติที่ดีแก่ผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมและเห็นความสำคัญในการเลี้ยงดูและทำกิจกรรมกับบุตรอย่างต่อเนื่อง 3) การผลิตหนังสือสำหรับบุตรหรือผู้ปกครองควรมีการทำให้เป็นสองภาษาหรือแปลเป็นภาษาที่ผู้ปกครองหรือบุตรสามารถเข้าใจได้ง่ายหรือสอดคล้องกับวัฒนธรรมและบริบทในแต่ละพื้นที่ 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ควรใช้งบประมาณกองทุนส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลหรือกองทุนอื่น ๆ เพื่อซื้อหนังสือให้ผู้ปกครอง หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ควรทำกิจกรรมแจกหนังสือแก่ผู้ปกครองที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพแก่บุตรผ่านกิจกรรมการอ่านของผู้ปกครอง ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพในครอบครัวต่อ และ 5) หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัย เช่น สภาวิจัยแห่งชาติ สกสว. สสส. เป็นต้น ควรกำหนดให้การทำวิจัยด้านการส่งเสริมการอ่านเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของหน่วยงาน และกำหนดเป้าหมายรวมถึงขอบเขตการใช้งบประมาณที่ชัดเจน และควรส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยพัฒนาหนังสือนิทานสำหรับบุตรและครอบครัวที่สามารถส่งผลต่อการพัฒนาบุตรและครอบครัวที่ครอบคลุมในทุกประเด็นการพัฒนา และให้สอดคล้องกับความเชื่อ วัฒนธรรม และบริบทในแต่ละพื้นที่ และสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการส่งเสริมกิจกรรมการอ่าน การสร้างเครือข่ายการอ่านสำหรับบุตรและครอบครัวทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติให้มีความเข้มแข็งในการส่งเสริมกิจกรรมการอ่านให้ยั่งยืนในอนาคต

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ซ
บทคัดย่อ.....	ฅ
Abstract.....	ญ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	2
1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	2
1.4 ข้อยกเว้นในการศึกษา.....	3
1.5 วิธีการวิจัย.....	3
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และหน่วยงานที่จะใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย.....	6
บทที่ 2.....	7
การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 หนังสือนิทานภาพประกอบสำหรับเด็ก	7
2.2 แนวคิดครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัวมุสลิม	8
2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาบุตร.....	10
2.4 แนวคิดกิจกรรมการเล่นของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาบุตร	12
2.5 แนวคิดพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียน.....	12
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
บทที่ 3	20
ผลการวิจัย	20
3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง	20
3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”	22
3.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมการเล่นกับลูกก่อนและหลังการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”	28

3.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการลูก	30
3.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว.....	31
บทที่ 4.....	33
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	33
4.1 สรุปผลการวิจัย.....	33
4.2 อภิปรายผล	35
4.3 ข้อเสนอแนะ.....	39
รายการอ้างอิง	41
ภาคผนวก.....	46
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	47
ภาคผนวก ข ตัวอย่างภาพกิจกรรมการลงพื้นที่.....	51

สารบัญตาราง

ตาราง 1 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา (n = 205).....	20
ตาราง 2 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับช่วงเวลาในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”	22
ตาราง 3 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุสำคัญของการใช้หรืออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” เรียงลำดับจากจำนวนคนที่ตอบมากที่สุดถึงน้อยที่สุด	23
ตาราง 4 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับอุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” เรียงลำดับจากจำนวนคนที่ตอบมากที่สุดถึงน้อยที่สุด	25
ตาราง 5 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับความถี่ในการอ่านหนังสือ “จ๊ะเอ๋” ในเดือนแรกของการได้รับหนังสือ.....	26
ตาราง 6 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งเมื่ออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ให้ลูกฟัง.....	27
ตาราง 7 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเล่นกับลูกก่อนและหลังการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”	28
ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการลูก ..	30
ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยเรียงลำดับจากคะแนนมากที่สุดถึงน้อยที่สุด.....	31

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลช่วงเวลาในการอ่านหนังสือนิทาน.....	23
แผนภูมิที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเหตุผลสำคัญของการใช้หนังสือนิทาน	24
แผนภูมิที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือนิทาน	25
แผนภูมิที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความถี่ในการอ่านนิทานในช่วงเดือนแรกหลังจากได้รับหนังสือ	26
แผนภูมิที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะเวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งเมื่ออ่านนิทาน "จ๊ะเอ๋" ให้ลูกฟัง.....	27
แผนภูมิที่ 6 ผลการวิเคราะห์กิจกรรมการเล่นจ๊ะเอ๋กับลูกก่อนกับหลังอ่านหนังสือนิทาน	29
แผนภูมิที่ 7 ผลการวิเคราะห์กิจกรรมการกอดลูกก่อนกับหลังได้อ่านหนังสือนิทาน	29
แผนภูมิที่ 8 ผลการวิเคราะห์กิจกรรมบอกรักลูกก่อนกับหลังได้อ่านหนังสือนิทาน	30
แผนภูมิที่ 9 ความคิดเห็นผู้ปกครองต่อผลการใช้นิทาน "จ๊ะเอ๋" ที่มีต่อพัฒนาการลูก	31
แผนภูมิที่ 10 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อผลการใช้หนังสือนิทาน "จ๊ะเอ๋" ที่มีต่อ ความสัมพันธ์ในครอบครัว	32

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับการสนับสนุนทุนการวิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาครอบครัวผ่านการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” (ฉบับยาวิ-ไทย) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งนี้

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายภาคส่วน คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณสุดใจ พรหมเกิด ผู้จัดการแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สสส. อาจารย์สรินฎา ปุติ อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผศ.นพ.เทอดพงศ์ ทองศรีราช อาจารย์ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และคุณทรงสมร พิเชียรโสภณ หัวหน้ากลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา ที่ให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่ายิ่งในการพัฒนาคุณภาพงานวิจัย และแนวทางการนำงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ อบต. กรงปินัง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา อบต. โกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา อบต. บ้านเรียง อำเภอ รือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และอบต. มะนังดาลำ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ที่เปิดโอกาสให้คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลกับผู้ปกครองเพื่อประเมินการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการต่อไป นอกจากนี้คณะผู้วิจัยต้องขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย รวมถึงเครือข่ายพลังอ่านชายแดนใต้ที่ให้การสนับสนุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้กำลังใจแก่นักวิจัยจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาสาระและข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้จะมีคุณูปการต่อผู้สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการอ่าน บุตร และครอบครัว ในการกำหนดนโยบายสนับสนุน จัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริมการอ่านของบุตรและครอบครัว โดยเฉพาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความคิดเห็นในรายงานนี้เป็นของคณะผู้วิจัย หน่วยงานผู้ให้ทุนสนับสนุนและหน่วยงานต้นสังกัดไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป และหากมีข้อผิดพลาดประการใด คณะผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ ณ โอกาสนี้

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” (ฉบับยาวิ-ไทย) ของผู้ปกครอง และ 2) ศึกษาผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” (ฉบับยาวิ-ไทย) ที่มีต่อพัฒนาการของบุตร และความสัมพันธ์ในครอบครัวบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างสุขภาวะแม่รุ่นใหม่ยุค Thailand 4.0 โดยสมาคมสร้างสรรค์เยาวชนชายแดนใต้ จำนวน 205 คน คน จาก 4 ตำบล ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส การศึกษาพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือนิทานในช่วงคํ่าก่อนนอนหรือหลังเสร็จกิจกรรมต่าง ๆ และส่วนใหญ่เลือกอ่านหนังสือหนังสือเพราะออกแบบได้น่าอ่าน รูปภาพสวยงามและน่าสนใจ โดยอุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือมากที่สุดคือการไม่มีเวลาในการอ่านและไม่มีหนังสือให้อ่าน

2. หลังจากได้รับหนังสือนิทานจ๊ะเอ๋ กลุ่มตัวอย่างมีการเล่นจ๊ะเอ๋กับลูกทุกวันเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 10.2 เป็นร้อยละ 61.0 และไม่มีผู้ปกครองท่านใดที่ไม่เล่นกับลูกหลังจากได้รับหนังสือ กลุ่มตัวอย่างมีการกอดลูกทุกวันเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 45.9 เป็นร้อยละ 80.5 และไม่มีผู้ปกครองท่านใดไม่กอดลูกหลังจากได้รับหนังสือ กลุ่มตัวอย่างมีการบอกรักลูกทุกวันเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 42 เป็นร้อยละ 76.1 และไม่มีผู้ปกครองท่านใดที่ไม่บอกรักลูกหลังจากได้รับหนังสือ

3. การใช้หนังสือนิทานจ๊ะเอ๋มีผลต่อพัฒนาการลูกอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับตามระดับคะแนนสูงสุด 3 อันดับ คือ 1) เมื่อกอดหรือเล่นกับลูกเขาจะสดใสและมีความสุข 2) ลูกมีอารมณ์ดีและมีนิสัยร่าเริง 3) เมื่อคุยกับลูกเขาสามารถจ้องตาและมองหน้าผู้ปกครองได้นาน

4. การใช้หนังสือนิทานจ๊ะเอ๋มีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสามารถเรียงลำดับตามระดับคะแนนสูงสุด 3 อันดับ คือ 1) หนังสือช่วยให้ผู้ปกครองใช้เวลาอยู่กับลูกมากยิ่งขึ้น 2) หนังสือช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกที่ถูกต้อง 3) หนังสือช่วยให้ผู้ปกครองต้องการพัฒนาตนเองด้านการดูแลลูก

คำสำคัญ: จ๊ะเอ๋ หนังสือนิทาน ความสัมพันธ์ในครอบครัว พัฒนาการบุตร บุตรก่อนวัยเรียน

Abstract

This research aimed to (1) study generality of parents' use of "Peekaboo (Jawi-Thai version)" story books, (2) find out results of the use of "Peekaboo (Jawi-Thai version)" story books in terms of children's development and family relations in the southern border provinces contexts. This quantitative research surveyed 205 parents' opinions on joining Modern Mothers Wellness Promotion in Thailand 4.0 Era Project which was run by the Southern Border Youth Creative Association. These parents were from four sub-districts in the southern border provinces, including Pattani, Yala and Narathiwat provinces. The followings were the results of the study.

1. Most of the parents spent their before-bed time, or after activities are finished, on reading story books. Most of them preferred reading books to their children because of good designs and attractive graphics. They found not having times for reading story books, and not having interesting story books to read as obstacles and limitations for reading story books.

2. After receiving Peekaboo story books, the parents played Peekaboo with their children every day which was more frequently. The frequency increased from 10.2% to 61.0%. Moreover, every parents did play with their children after receiving the story book. Besides, the parents hug their children more often, as the percentages of hugging rose from 45.9 to 80.5, and every parents did hug their children after receiving the story book. In addition, the parents said love to their children more. The percentages of the frequency of parents' saying love to their children increased from 42 to 76.1, and every parents did say love to their children after receiving the story books.

3. The use of Peekaboo story books affected children's development in high level. The aspects that gained highest positive results were that (1) when hugged and played with, children look cheerful and happy, (2) children are in good mood and joyful, and (3) when children are talked to, they can look into parents' eyes and at parents' faces longer, respectively.

4. The use of Peekaboo book affected family relations in the highest level. The issues that were greatly influenced by the use of the story books were that (1) the books made parents spent more times with children, (2) the books gave parents knowledge about parenting, and (3) the books motivated parents to improve themselves in parenting, respectively.

Key words: peekaboo, storybook, family relations, children development, preschool children.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

Every child needs at least one adult who is irrationally crazy
about him or her. (Bronfenbrenner, 1991)

การปฏิสัมพันธ์หรือการเล่นของผู้ปกครองกับลูกถือว่ามีผลต่อพัฒนาการและอารมณ์ของบุตร (Eisenberg, Fabes, & Murphy, 1996; Strayhorn & Weidman, 1991; Wood, 2002) ซึ่งการเล่นนั้นสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้ปกครอง สถานการณ์ ทรัพยากร และบริบทของครอบครัว ศูนย์เพื่อการพัฒนาบุตรมหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ด (Center on the Developing Child at Harvard University, 2014) ได้นำเสนอกิจกรรมอย่างง่ายในครอบครัวที่ผู้ปกครองสามารถเล่นและมีปฏิสัมพันธ์กับบุตรปฐมวัยที่สามารถส่งผลต่อพัฒนาการด้านการคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การพูดคุยกับลูก การเล่นมือตบแปะ การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกมบล็อกเลียนแบบ การสมมติพ่อแม่เป็นต้นไม้ให้ลูกปีนป่าย การเล่นเกมซ่อนสิ่งของไว้ในเสื้อและรอบตัว การร้องเพลงหรือเล่ากลอน การเล่นเกมซ่อนแอบ หรือจ๊ะเอ๋ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมข้างต้นนอกจากพัฒนาบุตรให้สามารถเติบโตโดยมีพัฒนาการที่ดีแล้ว ยังสามารถส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหาร (Executive function skills) ของบุตรและสร้างความผูกพันในครอบครัวให้เข้มแข็งได้อีกด้วย

เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเล่นระหว่างผู้ปกครองกับบุตรซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการและทักษะการคิดของบุตรที่เหมาะสมตามช่วงวัย แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จึงได้ผลิตหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานสื่อสารณรงค์โครงการ “สิ่งเล็ก ๆ ที่สร้างลูก” ของ สสส. ที่มุ่งสร้างความเชื่อมั่นและสร้างแรงกระตุ้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของตนเองในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ให้แก่บุตร ซึ่งทำได้ง่าย ๆ ใกล้เคียง ๆ ตัว และได้จัดทำหนังสือเป็นแบบสองภาษา (ภาษาไทยกับภาษาอารบิก) เพื่อให้เข้าถึงผู้ปกครองในบริบทวัฒนธรรมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีผู้ปกครองส่วนใหญ่สื่อสารโดยใช้ภาษามลายูท้องถิ่น และหนังสือจะช่วยส่งเสริมให้ผู้ปกครองในทุกพื้นที่ได้เห็นความสำคัญของการเล่นกับบุตร และมีความเข้าใจที่ถูกต้องในการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของบุตรได้อีกทางหนึ่ง

การวิจัยนี้มีเป้าหมายหลักในการศึกษาผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งหนังสือนิทานถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญประเภทหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ

เช่น ด้านการเรียนรู้ ด้านสมอง ด้านอารมณ์ ด้านพฤติกรรม ด้านความสัมพันธ์ เป็นต้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gilkerson, Richards, & Topping, 2017; Huang, 2019; Promkerd, 2010) โดยในบริบทของการศึกษานี้ศึกษาในครอบครัวมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ ซึ่งสำหรับมุสลิมแล้วเชื่อว่าหน้าที่สำคัญสำหรับบิดามารดาในการเลี้ยงดูบุตรถือเป็นการบังคับในศาสนา ซึ่งทั้งพ่อและแม่ต้องร่วมกันรับผิดชอบดูแลพัฒนาการของบุตรในทุก ๆ ด้าน ทั้งร่างกาย และสติปัญญา (Ulwan, 2010) สำหรับกรอบแนวคิดในการศึกษาใช้แนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ครอบครัวที่ศึกษากระบวนการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว และทำความเข้าใจความหมายที่สมาชิกในครอบครัวแสดงออกภายในครอบครัว โดยแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวนี้สามารถนำมาอธิบายในการทำความเข้าใจความผูกพันในครอบครัวและการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกัน รวมถึงบทบาทหน้าที่ที่แต่ละคนได้รับ ทั้งในฐานะภรรยาสามี หรือลูก (Wachwithan, 2014) สำหรับพัฒนาการของเด็กนั้นใช้กรอบแนวคิดพัฒนาการของ The Royal College Paediatricians of Thailand (2017) ที่ได้นำเสนอพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านความคิด การเรียนรู้ 3) ด้านการพูดและการสื่อสาร 4) ด้านอารมณ์ และ 5) ด้านสังคม

ในการศึกษานี้ การสำรวจการใช้หนังสือนิทานของผู้ปกครองดำเนินการหลังจากที่เครือข่ายพลังอ่านชายแดนใต้ ภายใต้แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สสส. ซึ่งเป็นแม่ข่ายในการกระจายหนังสือให้เข้าถึงครอบครัวในชุมชนกว่า 700 ครอบครัว การศึกษาครอบคลุมสภาพทั่วไปของผู้ปกครองและผลหลังจากที่ใช้หนังสือต่อพัฒนาการของบุตรและความสัมพันธ์ในครอบครัวผ่านกิจกรรม “จ๊ะเอ๋” ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักที่ผู้ปกครองนำไปปรับใช้ในบริบทของครอบครัวตนเอง ผลจากการศึกษานี้จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจในการใช้หนังสือนิทานแบบสองภาษาของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจริงจากความคิดเห็นของผู้ปกครองโดยตรง และข้อค้นพบสามารถนำไปสู่การพัฒนาหนังสือในรูปแบบต่าง ๆ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้ปกครองเพื่อพัฒนาสุขภาพของบุตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” (ฉบับยาวิ-ไทย) ของผู้ปกครอง

1.2.2 เพื่อศึกษาผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” (ฉบับยาวิ-ไทย) ที่มีต่อพัฒนาการของบุตร และความสัมพันธ์ในครอบครัวตามบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.3.1 บุตรก่อนวัยเรียน หมายถึง บุตรวัยเตาะแตะ (Toddler) และบุตรเล็ก (Preschool age) ซึ่งในการศึกษานี้กำหนดช่วงอายุตั้งแต่ บุตรวัยเตาะแตะ ช่วงอายุ 1-3 ปี และบุตรเล็ก ช่วงอายุ 3-6 ปี

1.3.2 หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” (ฉบับยาวี-ไทย) หมายถึง หนังสือนิทานภาพประกอบภาพสี่ ด้าน การเล่นระหว่างผู้ปกครองกับบุตรเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของบุตร ฉบับ 2 ภาษา (ภาษายาวีกับภาษาไทย) โดยคุณสุปรียา ทองธนากุล และจัดทำโดยศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

1.3.3 พัฒนาการของบุตร หมายถึง พัฒนาการด้านอารมณ์ นิสัยร่าเริง การจ้องและมองหา ผู้ปกครอง การจดจำท่าทางและเสียง การมีปฏิกริยาโต้ตอบเสมอเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ สมาธิและการจดจ่อกับสิ่งต่าง ๆ

1.3.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง การใช้เวลาร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับบุตร การมีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกของผู้ปกครอง การพัฒนาตนเองด้านการดูแลลูก ความเข้าใจบทบาทของผู้ปกครอง การมองเห็นความสำคัญในการอ่านหนังสือให้ลูก การรู้วิธีการเล่นกับลูก การเห็นความสำคัญของการเล่นกับลูก การใช้เวลากับครอบครัวมากยิ่งขึ้น การพูดคุยและสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัว

1.3.5 บริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

1.4 ข้อจำกัดในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาครั้งนี้ จากการคำนวณขนาดกลุ่มประชากรเท่ากับ 256 คน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปทั้งหมดจำนวน 315 ชุด ไปยังกลุ่มเป้าหมาย แต่เนื่องจากสถานการณ์ Covid-19 ทำให้มีอุปสรรคในการเก็บแบบสอบถามตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งผู้วิจัยสามารถรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งสิ้นจำนวน 205 ชุด จากจำนวนทั้งหมดที่กำหนดไว้ที่ 256 ชุด

1.5 วิธีการวิจัย

การศึกษามผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) รายละเอียดการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1.5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นผู้ปกครองรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการเสริมสร้างสุขภาวะแม่รุ่นใหม่ยุค Thailand 4.0 โดยสมาคมสร้างสรรค์เยาวชนชายแดนใต้ จำนวน 710 คน จาก 9 ตำบล ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

- ตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 80 คน

- ตำบลยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 80 คน
- ตำบลกรงปินัง อำเภอกงปินัง จังหวัดยะลา ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 80 คน
- ตำบลกะมิยอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 80 คน
- ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 80 คน
- ตำบลมะนังดาลำ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 100 คน
- ตำบลเชิงคีรี อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 80 คน
- ตำบลเรียง อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการสตรี จำนวน 50 คน
- ตำบลปะลุกาสาเมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 80 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นตัวแทนผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการ โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตร ยามาเน่ ที่ความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% จากประชากรจำนวน 710 คน ด้วยสูตร $n = N / 1 + N (e)^2$ จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ $(710 / 1 + (710 * .0025))$ เท่ากับ 256 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตำบล เป้าหมายโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละจังหวัด ซึ่งได้จำนวนตำบล 4 ตำบล โดยเป็นตำบลใน จังหวัดปัตตานี 1 ตำบล จังหวัดยะลา 2 ตำบล และจังหวัดนราธิวาส 1 ตำบล จากตำบลทั้ง 4 ตำบล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปจำนวน 320 ชุด ผ่านแกนนำกลุ่มสตรีของแต่ละตำบล ซึ่งแบ่งเป็นตำบล ละ 50-100 ชุด และได้แบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้นจำนวน 205 ชุด แบ่งตามจังหวัดเป็นปัตตานี 96 ชุด (ร้อยละ 46.8) ยะลา 60 ชุด (ร้อยละ 29.3) นราธิวาส 49 ชุด (ร้อยละ 23.9)

1.5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเครื่องมือเป็นแบบสอบถามสำหรับเลือกตอบ การประเมินก่อนและหลังการปฏิบัติ และประเมิน ความคิดเห็นของผู้ปกครองในลักษณะแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ดังตัวอย่าง แบบสอบถามในภาคผนวก 1 โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปและข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 คำถามทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”
- ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับกิจกรรมการเล่นกับลูกก่อนหลังการใช้หนังสือ “จ๊ะเอ๋”
- ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับผลของการใช้หนังสือ “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของลูก
- ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือ “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว

1.5.3 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือวัด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในงานวิจัย มีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1.5.3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดข้อคำถาม รวมถึงศึกษาวิธีการสร้างข้อคำถามและเครื่องมือสำหรับการวิจัย

1.5.3.2 สร้างแบบประเมินตัวแปรทั้งหมด โดยใช้แบบเลือกตอบ แบบประเมินก่อนหลัง การปฏิบัติ และมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ที่ประกอบไปด้วยข้อความเชิงบวก (มากที่สุด ถึง น้อยที่สุด) โดยการสร้างข้อคำถามของแบบประเมินอยู่บนพื้นฐานที่ตรงกับบริบท และสถานการณ์ของการวิจัย

1.5.3.3 นำแบบประเมินทั้งหมด ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาและตัดสินว่าเครื่องมือมีข้อคำถามเกี่ยวข้องกับเนื้อหาหรือไม่ ครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่ ถ้าผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วมีความเห็นตรงกันว่าข้อคำถามมีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกับเนื้อหา ก็สรุปได้ว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา แต่หากผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่ไม่สอดคล้อง ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขใหม่ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำถามมีคุณภาพมากที่สุด

1.5.3.4 ผู้วิจัยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ หากมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป คัดเลือกข้อคำถามข้อนั้นไว้ใช้ได้ แต่ถ้าได้ค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุง หรือตัดทิ้ง จากการศึกษพบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67-1.0 (อรพินทร์ ชูชม, 2545)

1.5.3.5 นำแบบประเมินที่ผ่านการปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มผู้ปกครองที่มีลักษณะคล้ายคลึงมากที่สุดกับกลุ่มประชากรจำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งพบว่ามีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ ครอนบาค แอลฟา (Cronbach's Alpha coefficient) ดังนี้ 1) คำถามทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 2) คำถามเกี่ยวกับกิจกรรมการเล่นกับลูกก่อนหลังการใช้หนังสือ “จ๊ะเอ๋” มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 และ 3) คำถามเกี่ยวกับผลของการใช้หนังสือ “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของลูก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 และ 4) คำถามเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือ “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

1.5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือประสานงานในนามสมาคมสร้างสรรค์เยาวชนชายแดนใต้ ซึ่งเป็นองค์กรเครือข่ายของเครือข่ายพลังอ่านชายแดนใต้ เพื่อส่งไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 9 แห่ง เพื่อจัดกิจกรรมอบรมผู้ปกครองพร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลแบบสอบถามจากผู้ปกครอง โดยทีมวิจัยได้ทำการแจกจ่ายหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ให้แก่ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน จำนวนคนละ

1 เล่ม พร้อมแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด และได้ทำการชี้แจงผู้ปกครองเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะทำให้การเก็บรวบรวมหลังจากได้รับหนังสือแล้วอย่างน้อย 3 เดือน สำหรับการเก็บรวบรวมแบบสอบถามนั้นผู้วิจัยได้มอบหมายให้แกนนำเครือข่ายในแต่ละตำบลทำการรวบรวมแบบสอบถาม ผู้วิจัยติดตามผลการเก็บข้อมูลกับแกนนำผู้ปกครองในแต่ละตำบลอย่างต่อเนื่อง จนได้แบบสอบถามตามที่กำหนด และคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ หากไม่สมบูรณ์ให้ผู้ปกครองที่ผู้วิจัยสามารถติดต่อ ได้ตอบแบบสอบถามใหม่ให้สมบูรณ์ เพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.5.1 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบของแบบประเมินแต่ละชุด และคัดเลือกข้อมูลของตัวอย่างที่มีความสมบูรณ์มาใช้ในการวิเคราะห์

1.5.5.2 ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนของแบบประเมินแต่ละแบบประเมิน โดยทำการลงรหัสข้อมูล บันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ และนำคะแนนที่ได้จากการลงรหัสไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

1.5.5.3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ใช้สถิติบรรยายเพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มประชากร ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย 2) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมการเล่นกับลูกก่อนหลังการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการลูก ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และหน่วยงานที่จะใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย

การศึกษาผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้เข้าใจข้อมูลการใช้หนังสือของผู้ปกครองและผลจากการใช้หนังสือ ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาบุตรและครอบครัว ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาบุตรตามช่วงวัย โดยเฉพาะการส่งเสริมการอ่านในบริบทสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. หนังสือนิทานสำหรับเด็ก
2. แนวคิดครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัวมุสลิม
3. แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาบุตร
4. แนวคิดกิจกรรมการเล่นของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาบุตร
5. แนวคิดพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 หนังสือนิทานภาพประกอบสำหรับเด็ก

หนังสือนิทานถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญประเภทหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเรียนรู้ ด้านสมอง ด้านอารมณ์ ด้านพฤติกรรม ด้านความสัมพันธ์ เป็นต้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gilkerson et al., 2017; Huang, 2019; Mol, Bus, De Jong, & Smeets, 2008; ปวีณา ศรีวิวัฒน์ อุดมศักดิ์ สาริบุตร และจตุรงค์ เลาะห์เพ็ญศรี, 2555; สุดใจ พรหมเกิด, 2553) หนังสือนิทานสำหรับเด็กนั้นมีหลายประเภท เช่น หนังสือภาพประกอบ วรรณกรรมประเภทร้อยกรอง บทเพลงเด็กและบทเด็กเล่น หนังสือนิทาน นวนิยายสำหรับเด็ก หนังสือการ์ตูนสำหรับเด็ก เป็นต้น (เยาลักษณ์ สุวรรณแห, 2546; วิภาดา โทณสูงเนิน, 2554) สำหรับหนังสือภาพประกอบ ซึ่งเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมจากครูและผู้ปกครองเพื่อใช้ในการพัฒนาเด็กนั้น หมายถึง หนังสือที่มีภาพประกอบหนังสือนิทานสำหรับเด็ก มีลักษณะเป็นภาพหรือส่วนประกอบเนื้อหาที่เป็นภาพวาด ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ (Visual image) เมื่อได้อ่านเนื้อหาแล้วภาพประกอบหนังสือช่วยอธิบายให้เรื่องนั้นชัดเจนยิ่งขึ้น (ปวีณา ศรีวิวัฒน์ อุดมศักดิ์ สาริบุตร และจตุรงค์ เลาะห์เพ็ญศรี, 2555)

สมาคมโศสรังสรรค์ (2556) ระบุว่าหนังสือภาพจะประกอบด้วยภาพในสัดส่วนที่มากกว่าตัวหนังสือเหมือนหนังสือทั่วไป ในหนึ่งหน้ากระดาษอาจมีภาพอยู่เต็มหน้ามากถึงร้อยละ 70 เพื่อให้เหมาะกับการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งหนังสือภาพอาจมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น นิทาน หนังสือเพิ่มความรู้ คณิตศาสตร์ ภาษา เป็นต้น สำหรับรูปแบบของหนังสือภาพไม่จำเป็นต้องมีสีสันสดใส ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของหนังสือและเป้าหมายในการอ่านของเด็ก เช่น หากเนื้อเรื่องมีบรรยากาศที่ อ่อนโยน นุ่มนวล มีการบรรยายถึงอากาศยามเช้ายามเย็นหรือตอนค่ำก่อนเข้านอน ก็ควรมีภาพที่ใช้สีอบอุ่น

และดูมุมมองเข้ากัน ไม่ควรใช้ภาพวาดที่มีสีสันฉูดฉาด ในขณะที่ บางเล่มอาจจะมียีสันสดใส หรือทึบทึม เช่นนั้นก็เข้ากันกับเนื้อเรื่องประเภทเรื่องราวที่เจิดจ้าเร่าแรงหรือน่าตื่นเต้น ลีกลับตามลำดับ

2.2 แนวคิดครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัวมุสลิม

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เกิดจากความสัมพันธ์ของกลุ่มคนอาจโดยสายเลือด การแต่งงานหรือการรับเลี้ยง อาจมีความหมายในลักษณะผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน ซึ่งปัจจุบันครอบครัวมีหลายรูปแบบซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของสังคม (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2554) เบอร์เกส (Burgess) กับล็อกค์ (Lock) กล่าวว่าครอบครัว หมายถึง บุคคลที่มาร่วมกันโดยการสมรส หรือผูกพันกันทางสายโลหิตหรือการมีบุตรบุญธรรม สมาชิกครอบครัวนี้อยู่รวมกันในครัวเรือนเดียวกัน หรือบางครั้งก็แยกกันอยู่ต่างหาก โดยมีการโต้ตอบระหว่างบุคคล หรือมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น การพูดคุย การดูแลเอาใจใส่ การสั่งสอน การแสดงความรักระหว่างกัน เป็นต้น และถ่ายทอดรักษาวัดธรรมระหว่างสมาชิกในครอบครัว (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2553) สำหรับหน้าที่ของครอบครัวในการเลี้ยงดูนั้น รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร มีนักวิชาการจากทั้งในและต่างประเทศได้ทำการศึกษาและวิจัยเป็นจำนวนมาก โดยมีการนิยามหรือการเลือกใช้คำในการเรียกรูปแบบที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการเลือกรูปแบบของผู้ศึกษาว่าต้องการศึกษาในบริษัทใด

ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และปราณี สุทธิสุนทร (2550) ได้เขียนบทความเรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตร และได้อ้างอิงการศึกษาของ ทิศนา แคมมณี และคณะ (2535) กล่าวว่าไว้ว่า จากการศึกษาเชิงมานุษยวิทยาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามวิถีชีวิตไทย พบว่าสามารถประมวลได้ 10 รูปแบบ คือ 1) การให้อิสระเชิงควบคุม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่ให้อิสระแก่บุตร ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง ในขณะที่ผู้ใหญ่จะคอยควบคุมดูแลอยู่ห่างๆ 2) การควบคุมเชิงละเลย คือ การที่ผู้ใหญ่จะคอยควบคุมโดยให้บุตรอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่เสมอ แต่ไม่ได้เป็นการควบคุมตลอดทุกอย่าง 3) การยอมรับแบบไม่แสดงออกอย่างชัดเจนทางพฤติกรรมคือ เนื่องมาจากการที่บุตรโตขึ้น การแสดงความรักและการยอมรับก็จะถูกเปลี่ยนจากการสัมผัสทางกาย มาเป็นการแสดงออกทางวาจาและการกระทำ 4) การเป็นแบบอย่าง คือ การที่บุตรเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ 5) การให้บุตรสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและร่วมสถานการณ์ แล้วเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ 6) การใช้พฤติกรรมทางวาจาอย่างมากและแสดงเหตุผลน้อย 7) การใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดู 8) การไม่คงเส้นคงวา ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ใหญ่ 9) การมีผู้ดูแลบุตรหลายคน และ 10) พ่อแม่ตอบสนองความต้องการของบุตรที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย วุฒิภาวะ และเพศ ในขณะที่นักจิตวิทยาชาวอเมริกันชื่อว่า เดียนา บูมริน (Diana Baumrind, 1971) ได้จัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาสนับสนุนให้บุตรมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะของบุตร โดยที่บิดามารดา

จะอนุญาตให้บุตรมีอิสระตามควรแก่วุฒิภาวะ แต่ในขณะที่เดียวกันจะกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของบุตรและให้บุตรเชื่อฟังและปฏิบัติตาม 2) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (Authoritarian Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดามีความเข้มงวดเรียกร้องสูง แต่ไม่ตอบสนองความต้องการของบุตรโดยสิ้นเชิง 3) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ (Permissive Parenting- Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาปล่อยให้บุตรทำสิ่งต่าง ๆ ตามการตัดสินใจของบุตรโดยไม่มีกำหนดขอบเขต ต่อมา Maccoby and Martin (1983) ได้เพิ่มเติมรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู แบบที่ 4 คือ 4) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolved Parenting Style) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่ให้ความสนใจหรือตอบสนองความต้องการของบุตร (ดลยา จิตตะยโสธร, 2552)

ตามทัศนะของอิสลามสถาบันครอบครัวถือว่าสำคัญอย่างมากในฐานะที่เป็นหน่วยของสังคมและอิสลามได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวไว้อย่างชัดเจน โดยหน้าที่สำคัญสำหรับบิดามารดาในการเลี้ยงดูบุตรถือเป็นการบังคับในศาสนา ซึ่งทั้งพ่อและแม่ต้องร่วมกันรับผิดชอบดูแลพัฒนาการของบุตรในทุก ๆ ด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา และ (อับลลอฮฺ นาซิหฺ อุลวาน, 2553) มัสลิน มาหะมะ (2559) กล่าวว่า ครอบครัวประกอบด้วยสามี ภรรยาและลูก โดยคำสั่งของอิสลามเกี่ยวกับครอบครัวมีความชัดเจน โดยมอบหมายให้ผู้ชายเป็นผู้รับผิดชอบในการทำงานและจัดหาสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้แก่ภรรยาและลูก และต้องคุ้มครองคนในครอบครัวให้พ้นจากความชั่วช้าเลวทรามต่าง ๆ ส่วนผู้หญิงได้กำหนดหน้าที่สำหรับการดูแลบ้าน อบรมและเลี้ยงดูลูก จัดหาความสะดวกสบายและความพึงพอใจให้แก่สามีและลูก หน้าที่ของลูกคือการเคารพและเชื่อฟังพ่อแม่ และเมื่อเติบโตแล้วจะต้องรับใช้พ่อแม่และจัดหาสิ่งจำเป็นให้แก่ท่านทั้งสอง

อาหมัด อัลฟาริตี (2552) ได้สรุปบทบาทและหน้าที่ของครอบครัวจากแบบอย่างท่านศาสนทูตมุฮัมมัด (ศ็อลฯ) 5 ด้าน คือ 1) ด้านหลักศรัทธา ครอบครัวมุสลิมต้องมีความภูมิใจที่มีศาสนาอันสูงส่ง การยึดมั่นแบบอย่างของท่านศาสนทูตมุฮัมมัดหรือรอซูล การไม่ตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺ การไม่มีคุณลักษณะของผู้ที่กลับกลอกในศาสนา การแสวงหาความรักของอัลลอฮฺด้วยความอดทนและรำลึกถึงความตายอยู่เสมอ 2) ด้านกระบวนการภายในครอบครัว ครอบครัวมุสลิมต้องตักเตือนซึ่งกันและกัน เรียนและสอนอัลกุรอาน ให้สละมกันและกัน ปกปิดสิ่งที่น่าอับอายของครอบครัว รับผิดชอบในหน้าที่ รักษาจริยธรรมคุณธรรมภายในบ้าน หมั่นขอดูอา และต้องไม่ประมาทและคำนึงถึงความปลอดภัยในบ้าน 3) ด้านคุณลักษณะของครอบครัว ครอบครัวมุสลิมต้องมองโลกในแง่ดีเสมอ มีจริยธรรมทั้งดงามที่สุด สุภาพ อ่อนโยน นุ่มนวล รู้ว่าการอดทนคือความสำเร็จ สามัคคีกันพอเพียง รู้จักความร่ำรวยที่แท้จริง ซื่อสัตย์ สุจริต และต้องไม่อิจฉาริษยาผู้อื่น 4) ด้านบทบาทของสามีและภรรยา สามีต้องเป็นผู้ที่ประเสริฐที่สุด สามีต้องช่วยเหลืองานของภรรยา และจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู ภรรยาต้องศอลิหะฮฺ (เป็นคนดี) ภรรยาต้องคอยช่วยเหลือสามีในเรื่องอาคิเราะฮฺ (โลกหน้า) ภรรยาต้องรักดีต่ออัลลอฮฺ ไม่หยาบคายและเชื่อฟังสามี 5) ด้านสังคม ครอบครัวมุสลิมต้องรู้จักให้ให้

เกียรติแขกผู้มาเยือน ครอบครัวมุสลิมต้องเป็นผู้สร้างคุณประโยชน์ให้มากที่สุด มีเมตตาต่อมนุษย์ เอาใจใส่กับเพื่อนบ้าน มีความสัมพันธ์กับเครือญาติ เป็นผู้ชี้้นำทำความดีให้แก่สังคม และไม่เป็นผู้ บ่อนทำลายตัวเองและคนอื่น

2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาบุตร

ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองได้รับการอธิบายไว้อย่างหลากหลาย ทั้งในมิติของ รูปแบบและระดับ โดยมีได้ยึดติดกับแบบแผนตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่การเรียนรู้และ เป้าหมายที่ต้องการส่งเสริม (Gestwicki, 2009) นักวิชาการหลายท่านได้เน้นย้ำความสำคัญของการมี ส่วนร่วมนี้ เช่น แพทริคาคู (Patrikakou, 2008) ที่มองว่าบทบาทของผู้ปกครองในการดูแลและ สนับสนุนบุตรเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก ขณะที่โทรทแมน (Trotman, 2001) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมคือการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียนเพื่อยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่ง สอดคล้องกับข้อค้นพบของโครงการวิจัยครอบครัวของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (The Harvard Family Research Project) และแนวคิดของเอพสไตน์ (Epstein, 1992) ที่นิยามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ว่าเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนในการสร้างหุ้นส่วนเพื่อ สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้ คำว่า “ผู้ปกครอง” มิได้หมายถึงเพียงบิดามารดาเท่านั้น แต่รวมถึง สมาชิกในครอบครัวที่มีบทบาทในการดูแลเด็ก ไม่ว่าจะเป็นปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้ดูแลคนอื่น ๆ ที่ ร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่บุตรหลาน (The Office of First Lady of the State of Tennessee, 2012)

จากการศึกษาและวิจัยที่ผ่านมาได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของบุตรหลายด้านทั้งในด้านสังคมวิทยา จิตวิทยา และการปฏิบัติ โดยในด้านสังคมวิทยาเป็นการพัฒนาบุตรให้สามารถพัฒนาอัตลักษณ์และความมั่นใจในตนเอง เมื่อเขาต้องเข้าไปอยู่ในสังคม และการสร้างความพึงพอใจในตน เมื่อเขาไม่ได้อยู่กับครอบครัว การมี ส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดของผู้ปกครองกับผู้ดูแลบุตร ยังช่วยให้บุตรประสบความสำเร็จในการเข้าสังคม โดยไม่มีข้อจำกัดในด้านพื้นฐานของครอบครัว เช่น ขนาดของครอบครัว ระดับการศึกษาหรือ สถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง เป็นต้น และในระยะยาวบุตรจะตัดสินใจเลือกดำเนินชีวิตใน ทางบวกที่สอดคล้องกับศักยภาพของตน อันจะส่งผลที่ดีต่อสังคมโดยรวม ในด้านจิตวิทยาเมื่อ ผู้ปกครองและผู้ดูแลบุตรมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดบนฐานของความเคารพซึ่งกันและกัน และด้วย กระบวนการความร่วมมือที่สร้างสรรค์จะส่งผลให้บุตรมีทัศนคติเชิงบวกต่อบรรยากาศที่อาศัยอยู่และการ เรียนรู้ที่ดีภายในตัว บุตรจะสามารถพัฒนาทักษะสังคมขั้นสูง และสามารถจัดการและควบคุมตนเอง ทั้งในบ้านและนอกบ้านที่มีสิ่งแวดล้อมต่างกัน ผลบวกคือการสร้างสัมพันธ์ที่ดีสำหรับทุกคนและ สถานการณ์ (Barnardos' National Children's Resource Centre, 2006) การมีส่วนร่วมของ

ผู้ปกครองไม่ได้ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าโรงเรียน ความสำเร็จในการเรียน ทักษะ การเรียนรู้หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น (Kreider, 2006) แต่รวมไปถึง พัฒนาการทางอารมณ์และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสังคม (Patrikakou, 2008) นอกจากนี้ยังป้องกัน ไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อีกด้วย (Zins, Weissberg, Wang, & Walberg, 2004) จากความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หรือการศึกษาของผู้เรียน โดยความร่วมมือระหว่าง สมาชิกในครอบครัวกับโรงเรียนและชุมชน สิ่งที่สำคัญของการมีส่วนร่วมก็เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวผู้เรียนมีความเข้าใจเดียวกัน สามารถที่จะพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีเอกภาพ และสนับสนุนส่งเสริมระหว่างกันในการพัฒนาผู้เรียน

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาบุตรนั้น สามารถทำได้หลายรูปแบบ ฮอร์นบาย (Hornby, 2011) ได้อธิบายกรอบเบื้องต้นคือการมีส่วนร่วมที่ผู้ปกครองสามารถสนับสนุน โรงเรียนและสิ่งที่ผู้ปกครองต้องได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน แนวคิดการมีส่วนร่วมที่มีความ ครอบคลุมหลายด้านและที่นิยมอย่างมากในปัจจุบันคือแนวคิดของเอพสไตน์ (Epstein, 2011; พร้อม พิไล บัวสุวรรณ, 2554) และนักวิชาการไทยก็ได้นำเสนอในลักษณะเดียวกัน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การการอบรมเลี้ยงดู (Parenting) 2) การทำหน้าที่สื่อสารกับโรงเรียน (Communicating) 3) การ จัดการเรียนรู้ในบ้าน (Learning at home) 4) การเป็นอาสาสมัคร (Volunteering) 5) การมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ (Decision Making) 6) การร่วมมือกับชุมชน (Collaborating with the community) โดยสรุปกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบ ทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การเลี้ยงดู 2) การจัดการเรียนรู้ในบ้าน 3) การร่วมมือกับโรงเรียน ประกอบด้วย การสื่อสาร การเป็นอาสาสมัคร การตัดสินใจ 4) การร่วมมือกับชุมชน และ 5) การ พัฒนาตนเองด้านศึกษาของครอบครัว ซึ่งผู้ปกครองของบุตรมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ขึ้นอยู่ กับเป้าหมายและปัจจัยที่แต่ละรูปแบบมีจุดเด่นและจุดอ่อนที่แตกต่างกัน รูปแบบการมีส่วนร่วมที่ ครอบคลุมการมีส่วนร่วมนั้นไม่เฉพาะการมีส่วนร่วมในโรงเรียนเท่านั้นแต่ผู้ปกครองจะต้องมีส่วนร่วม ทั้งในบ้าน นอกบ้าน และโรงเรียน โดยสามารถมีส่วนร่วมตามศักยภาพของแต่ละผู้ปกครอง ในส่วน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลี้ยงดู การจัดการเรียนรู้ในบ้าน การร่วมมือกับโรงเรียน การร่วมมือกับชุมชน การศึกษาของผู้ปกครองนั้นล้วนมีความสำคัญ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมองว่าการเลี้ยงดูกับกระบวนการ เรียนรู้ภายในบ้านที่รวมไปถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด โดยผู้ปกครองจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติ ที่ดีทั้งในเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว กิจกรรมประจำวัน และความคาดหวังและการติดตามพัฒนาการของบุตร

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาบุตรนั้นมีปัจจัยหลายด้าน ทั้งภายในและภายนอก หรือทั้งในด้านสังคมและการปฏิบัติ (RM Education, 2012) โดยแต่ละครอบครัวมีปัจจัยแตกต่างกัน

พินา (Pena, 2000) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครอบครัว พบว่าประกอบด้วย ทักษะทางภาษา ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ทักษะจิตของบุคลากรในโรงเรียน วัฒนธรรมทางสังคม และปัญหาภายในครอบครัว ในขณะที่ ฮอร์นบาย (Hornby, 2011; Hornby & Lafaele, 2011) ได้แบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ประกอบด้วย ความเชื่อและทัศนคติของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วม ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วม สภาพการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของผู้ปกครอง ระดับชั้นทางสังคม ชาติพันธุ์ และเพศ 2) ปัจจัยเกี่ยวกับบุตร ประกอบด้วย อายุ ความสามารถ หรือความบกพร่องทางการเรียนรู้ การเป็นบุตรพิเศษ และพฤติกรรมของบุตร 3) ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครู ประกอบด้วย ความเข้าใจที่แตกต่างเกี่ยวกับเป้าหมายในการปฏิบัติ ทักษะจิต และการใช้ภาษา 4) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การเมือง และเศรษฐกิจ ในขณะที่ แพทรีคาคุ (Patrikakou, 2008) พิจารณาว่า ปัจจัยสำคัญคือ ทักษะจิตของผู้ปกครอง และทัศนคติของครูต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เช่นเดียวกับ แชม เรดดิ้ง (Redding, 1998) ที่ศึกษาพบว่า กระบวนการภายในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งประกอบด้วยบทบาทของครอบครัว 3 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับบุตร กิจกรรมประจำวันของผู้ปกครอง และความคาดหวังของผู้ปกครอง และการดูแลบุตร

จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของบุตร สามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ประกอบด้วย ความเชื่อ และทัศนคติของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สภาพทางสังคม คุณลักษณะของผู้ปกครอง เวลาและความรู้ หรือความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วม 2) กระบวนการภายในครอบครัว ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว กิจกรรมประจำวัน ความคาดหวัง และการดูแลของผู้ปกครอง 3) ปัจจัยเกี่ยวกับตัวบุตร ประกอบด้วย อายุ ความสามารถ หรือความบกพร่องทางการเรียนรู้ และพฤติกรรมของบุตร 4) ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูหรือโรงเรียน ประกอบด้วย ความเข้าใจในเป้าหมายของการดำเนินการ การสื่อสาร ความแตกต่างด้านทัศนคติ สภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศของโรงเรียน และเวลาของครู 5) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วยประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การเมือง และเศรษฐกิจ

2.4 แนวคิดกิจกรรมการเล่นของผู้ปกครองเพื่อพัฒนาบุตร

การส่งเสริมพัฒนาการของบุตรด้วยกิจกรรมหรือเกมต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณสูง เพราะกิจกรรมง่าย ๆ ภายในบ้านสามารถช่วยกระตุ้นสมองและต่อยอดพัฒนาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่กลับมักถูกผู้ปกครองมองข้าม ศูนย์เพื่อการพัฒนาบุตรแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Center on the Developing Child at Harvard University, 2014) ได้เสนอแนวทางการจัด

กิจกรรมสำหรับเด็กเล็กโดยแบ่งเป็นช่วงอายุอย่างชัดเจน โดยชี้ให้เห็นว่าทุกช่วงวัยมีโอกาสในการสร้าง “ประสบการณ์พัฒนาสมอง” ผ่านการเล่น การมีปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสาร ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของทักษะทางปัญญา อารมณ์ และสังคมในระยะยาว ดังนี้

ในช่วงวัย 6–18 เดือน เด็กจะพัฒนาความจำใช้งาน การควบคุมตนเอง และการสร้างความสนใจต่อสิ่งรอบตัวอย่างเด่นชัด การเล่นชอนแอบ จ๊ะเอ๋ เพลงและกลอน การค้นหาสิ่งของที่ซ่อนอยู่ ไปจนถึงกิจกรรมที่ใช้ร่างกาย เช่น ปีนป่ายหรือเลียนแบบท่าทาง ล้วนช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองอย่างเป็นธรรมชาติ กิจกรรมเหล่านี้เปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลอง คาดเดา และจดจำ ซึ่งเป็นการฝึกสมองในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ สมาธิ และทักษะด้านเวลารูปแบบเบื้องต้น พ่อแม่ยังควรพูดคุยกับบุตรสม่ำเสมอ โดยเฉพาะผู้ปกครองที่สามารถใช้ได้หลายภาษา เพราะมีผลวิจัยยืนยันว่าบุตรที่เติบโตในสภาพแวดล้อมสองภาษาจะมีพัฒนาการด้านสมองที่ดีกว่าเด็กที่ใช้เพียงภาษาเดียว

เมื่อบุตรเข้าสู่วัย 18–36 เดือน ความสามารถทางภาษา การเคลื่อนไหว และทักษะการคิดเชิงบริหารจะเติบโตอย่างรวดเร็ว เด็กในวัยนี้ต้องการความท้าทายที่เหมาะสม เช่น การปีนป่าย การทรงตัว การโยนบอล หรือการวิ่งและเส้นตามกติกาง่าย ๆ นอกจากนี้ บุตรเริ่มสื่อสารความคิดของตนผ่านภาษามากขึ้น กิจกรรมเลียนแบบ การจับมือเคลื่อนไหวเป็นกลุ่ม การเล่าเรื่อง การตั้งคำถามเชิงอารมณ์ ตลอดจนเกมจับคู่หรือเปรียบเทียบ จึงช่วยฝึกให้เด็กสามารถแยกแยะ วางแผน ตัดสินใจ และควบคุมตนเองได้ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นช่วงสำคัญของการเริ่มสร้างจินตนาการ ผู้ปกครองจึงควรร่วมต่อยอดความคิดเพื่อพัฒนาเส้นใยประสาทที่เกี่ยวข้องกับความยืดหยุ่นทางความคิดและการคิดวิเคราะห์

วัย 3–5 ปีถือเป็นช่วงเวลาทองของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหาร เด็กจะมีความพร้อมในการสร้างจินตนาการที่ซับซ้อนและสวมบทบาทหลากหลาย เช่น เล่นเป็นครู นักเรียน หรือบุคคลตามที่ตนสังเกตเห็นในชีวิตประจำวัน ผู้ปกครองสามารถสนับสนุนได้ผ่านการอ่านหนังสือ การออกไปเรียนรู้นอกบ้าน การให้วัสดุอุปกรณ์จำลอง และการฝึกวางแผนร่วมกัน นอกจากนี้ เด็กในวัยนี้ชอบฟังและเล่าเรื่อง กิจกรรมดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความจำใช้งาน ความสามารถด้านภาษา รวมทั้งทักษะการควบคุมอารมณ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเล่าเรื่องเป็นกลุ่มจะเป็นการเพิ่มระดับความท้าทายให้เด็กต้องตั้งใจฟัง คิดตาม และต่อยอดเนื้อเรื่องอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมอื่น ๆ เช่น การเคลื่อนไหวร่างกาย การปีนป่ายตามกติกาง่าย ๆ รวมถึงงานบ้านง่าย ๆ เช่น การทำอาหารหรือการทำขนม ล้วนเป็นโอกาสทองที่ช่วยให้เด็กฝึกการคิดแบบมีลำดับขั้น การวางแผน การควบคุมตนเอง และการแก้ปัญหาตามสถานการณ์จริง เมื่อเด็กได้มีส่วนร่วมทำสิ่งเหล่านี้ซ้ำ ๆ สมองจะสร้างเส้นใยประสาทที่แข็งแรง และขยายขีดความสามารถด้านการคิดเชิงบริหารอย่างต่อเนื่อง ในที่สุดกิจกรรมประจำวันจะกลายเป็นพื้นฐานสำคัญของทักษะชีวิต ซึ่งช่วยให้เด็กพร้อมต่อการเรียนรู้ในระดับที่ยากขึ้นและมีความมั่นคงทางอารมณ์มากยิ่งขึ้น

2.5 แนวคิดพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียน

บุตรวัย 3-6 ปี หรือเรียกว่าบุตรวัยก่อนเรียน หรือวัยอนุบาล (preschool) เป็นวัยที่สำคัญระยะหนึ่งของชีวิต เพราะเป็นช่วงที่บุตรเริ่มมีพัฒนาการหลายด้านก้าวหน้าขึ้น ทั้งด้านความคิด ภาษา การสื่อสาร ด้านกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหว และการช่วยเหลือตนเอง ทำให้บุตรพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริงซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของคนที่จะมีชีวิตอิสระ เป็นตัวของตัวเองเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นวัยที่บุตรเริ่มจากครอบครัวไปสู่โรงเรียนอนุบาล หรือศูนย์พัฒนาบุตรเล็ก ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และใช้ชีวิตภายนอกบ้านมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน หากบุตรวัยนี้ไม่ได้รับการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นตามช่วงวัยอาจจะเป็นจุดตั้งต้นของปัญหาต่อไปในอนาคต ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย (2560) ได้นำเสนอพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านร่างกาย บุตรจะเติบโตเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉลี่ยมีน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้นปีละ 2-2.5 กิโลกรัม และมีส่วนสูงเพิ่มปีละ 6-8 เซนติเมตร บุตรวัยนี้จึงดูพอมล่งและสูงขึ้น กล้ามเนื้อมัดใหญ่เจริญพัฒนาขึ้นมาก ควบคุมการเคลื่อนไหวและทรงตัวในท่าต่าง ๆ ได้ดี ชอบห้อยโหน ปีนป่าย ลื่นไถล อายุ 3 ปี บุตรสามารถยืนขาเดียวได้ชั่วคราว วิ่งแล้วหมุนตัวได้โดยไม่ล้ม ขึ้นบันไดสลับท้ำได้ ซึ่งจักรยานสามล้อ เมื่ออายุ 4 ปี บุตรจะสามารถกระโดดขาเดียว เดินลงบันไดสลับท้ำได้ ปีนต้นไม้ และเมื่ออายุ 5 ปีจะสามารถกระโดดสลับท้ำ กระโดดข้ามสิ่งกีดขวางต่างๆได้ เดินต่อเท้าเป็นเส้นตรงได้โดยไม่ล้ม อายุ 6 ปี เดินบนเส้นเท้า ใช้ 2 มือรับลูกบอลที่โยนมา และกระโดดไกลได้ประมาณ 120 ซม. สำหรับพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมือ บุตรช่วงวัยนี้สามารถวาดรูปทรงเรขาคณิตง่าย ๆ เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม และใช้มือได้คล่องในทุกทิศทางถ้าได้รับการฝึกฝน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกให้ช่วยเหลือตนเอง เช่น ถูสบู่ แต่งตัว ตัดกระดาษ ผูกเชือกทรงเท้า หรือช่วยงานบ้านอื่น ๆ จะทำให้มือและสายตาทำงานประสานกันได้ราบรื่น มีผลดีต่อการเขียนหนังสือ ทำให้บุตรเขียนได้สวยและทำงานเรียบร้อย

2. ด้านความคิด การเรียนรู้ ช่วงวัยนี้เป็นวัยที่บุตรมีจินตนาการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้น สามารถแยกแยะความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ จัดกลุ่มของสัตว์และรูปทรง เมื่อถึงตอนกลางของช่วงวัยนี้ บุตรจะสามารถมีความคิดรวบยอดด้านพื้นฐานจำนวนและตัวเลข บุตรวัยนี้จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยสิ่งที่รับรู้และจินตนาการของตนเอง โดยยังไม่รู้จักคิดไตร่ตรองอย่างรอบด้าน การแก้ปัญหาของเขาจึงเป็นแบบลองผิดลองถูก และเรียนรู้จากผลของการกระทำ ดังนั้นหากพ่อแม่หรือครูสนับสนุนและให้โอกาสบุตรได้ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยคอยให้คำแนะนำ ชมเชยเมื่อบุตรทำสำเร็จ ให้กำลังใจเมื่อทำผิดพลาด พร้อมทั้งช่วยชี้แนะวิธีแก้ไขข้อผิดพลาด จะช่วยให้บุตรเติบโตเป็นคนกล้าคิดกล้าทดลองทำ มีความคิดสร้างสรรค์ และไม่เกรงกลัวต่อปัญหา รวมทั้งเกิดความภาคภูมิใจในตนเองเมื่อสามารถเอาชนะปัญหาต่างๆได้ แต่ในทางกลับกัน

หากผู้ใหญ่ไม่เปิดโอกาสให้บุตรหัดทำสิ่งต่างๆ หรือคอยตำหนิห้าม เข้มงวดหรือลงโทษมากเกินไป จะเป็นการหยุดยั้งการแสดงออก ทำให้บุตรกลายเป็นคนไม่มั่นใจไม่กล้าตัดสินใจและส่งผลเสียต่อการเรียนรู้ในขั้นต่อไป บุตรวัยนี้มีความคิดด้านเหตุและผลอยู่ในขอบเขตจำกัด ต่างจากความคิดของผู้ใหญ่ โดยบุตรวัยนี้มักจะเชื่อมโยงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน ว่าเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน เช่น บุตรวัยอนุบาลคนหนึ่งไปโรงพยาบาลเพราะมีไข้และจำเป็นต้องเจาะเลือดตรวจ แต่หากก่อนถูกเจาะเลือด เขาทำความผิดบางอย่างแล้วถูกดุว่าคือ เขาอาจเข้าใจว่าการที่เขาถูกเจาะเลือดนั้น เป็นการทำโทษที่เขาเป็นบุตรคือ ดังนั้น พ่อแม่หรือครูควรมีความเข้าใจความคิดของบุตร และช่วยอธิบายให้บุตรมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อไป

3. ด้านการพูดและการสื่อสาร บุตรวัยอนุบาลมีพัฒนาการทางภาษาอย่างต่อเนื่องและซับซ้อนขึ้นจากวัยเตาะแตะ ในช่วงสิ้นสุดวัยอนุบาล บุตรจะสามารถเข้าใจคำพูดของผู้ใหญ่ได้เกือบทั้งหมด รู้จักสี จำนวน และเปรียบเทียบขนาดเล็ก-ใหญ่ จำนวนมาก-น้อย พื้นผิวที่แตกต่างกัน เช่น เรียบ-ขรุขระ นิ่ม-แข็งได้ ช่วงอายุ 3 ปี บุตรจะพูดคุ้ยได้เป็นประโยค แม้จะยังไม่คล่องนัก อาจพบคำพูดซ้ำๆ หรือฟังดูคล้ายติดอ่างได้เป็นปกติตามวัย ซึ่งคำซ้ำๆ นี้จะค่อยๆ หายไปเมื่อบุตรอายุ 4-5 ปี อีกทั้งประโยคที่บุตรพูดจะค่อยๆ ซับซ้อนขึ้น สามารถเล่าเรื่องราวที่มีลำดับขั้นตอนให้ผู้ใหญ่ที่ไม่คุ้นเคยกับบุตรฟังได้เข้าใจทั้งหมด หรือเกือบทั้งหมด เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีต และพูดถึงอนาคตใกล้ๆ โดยเข้าใจความหมาย เช่น เมื่อวาน พรุ่งนี้ เป็นต้น สามารถพูดประโยคในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกันและยกเหตุผลง่าย ๆ ได้ เช่น หนูทำน้ำหกตัวเปียกหมดเลย หนูไม่รักน้องเพราะน้องชอบแกล้งหนู จนกระทั่งช่วงปลายของวัยนี้ คือเมื่ออายุ 6 ปี จะสามารถอธิบายความหมายของคำได้ เริ่มอ่านสะกดคำ นับเลขได้ถึง 30 ในช่วงวัยอนุบาลนี้ บุตรจะช่างซักถาม โดยมักจะถามความหมายของคำหรือวลีที่ไม่เข้าใจหรือถามถึงที่มาหรือเหตุผลของสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น ทำไมพระจันทร์จึงเป็นรูปร่างกลม หนูเกิดมาได้อย่างไร ของสิ่งนี้ทำงานได้อย่างไร พ่อแม่และครูควรตอบคำถามของบุตรโดยไม่แสดงความหงุดหงิดรำคาญและให้เหตุผลง่าย ๆ ที่บุตรเข้าใจ รวมทั้งหมั่นพูดคุ้ยในเรื่องต่าง ๆ ชวนให้บุตรเล่าเรื่องที่เขาพบเห็นหรือได้ยินมา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา และต่อยอดความรู้ให้กับบุตร

4. ด้านอารมณ์ บุตรจะรู้จักและแสดงอารมณ์หลากหลาย ทั้งอารมณ์รัก พอใจ เสียใจ ทุกข์ใจ เศร้า อิจฉา กังวล กลัว โกรธ ก้าวร้าว เมื่ออายุ 4 ปีขึ้นไป บุตรจะเริ่มเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยการอ่านท่าทีและน้ำเสียง เช่น รู้ว่าน้องรู้สึกเสียใจที่ไม่ได้เล่นของเล่น เริ่มแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จะปรับเปลี่ยนอารมณ์และระงับอารมณ์ของตนได้บ้างรอคอยได้นานขึ้น ปลอดภัยและคนอื่นเป็น ความกลัวที่จะแยกจากพ่อแม่และความกลัวคนแปลกหน้าจะน้อยลงเมื่อเทียบกับวัย 1-2 ปี สามารถแยกจากแม่ได้นานขึ้นและสร้างความผูกพันกับบุคคลอื่นได้ เช่น ครูพี่เลี้ยง เพื่อน เป็นต้น แต่ก็ยังอาจมีความกังวลอยู่บ้าง โดยเฉพาะเมื่อเจ็บป่วย แยกที่ หรือมีการแยกจากกันนาน นอกจากนี้ยังอาจมีความกลัวอย่างอื่นเกิดขึ้นจากจินตนาการ เช่น กลัวความมืด กลัวสัตว์ กลัวเสียง

ลม พายุ ซึ่งถือเป็นภาวะปกติ ในยามที่บุตรประสบเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดหรือวิตกกังวล เช่น เมื่อมีน้องใหม่ อาจแสดงพฤติกรรมถดถอย กลับเป็นบุตรเล็กกว่าเดิม ไม่ยอมทำสิ่งที่เคยทำได้แล้ว เช่น กลับมาดูดขวดนมใหม่ทั้งที่เคยเลิกขวดนมได้แล้ว ปัสสาวะรดที่นอน อ้อน ติดแม่มากขึ้น อารมณ์โกรธ ร้องอาละวาดเมื่อถูกขัดใจในวัย 1-2 ปี หากได้รับการฝึกสอนอย่างเหมาะสม เมื่อเข้าสู่วัยอนุบาล บุตรจะควบคุมอารมณ์และการแสดงออกได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น พ่อแม่และครูควรพูดคุยกับบุตรเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก ไม่ควรตำหนิหรือวิจารณ์ว่าตัวบุตรนิสัยไม่ดี หากบุตรสามารถพูดถึงอารมณ์และความรู้สึกได้มากขึ้น จะเห็นว่าการแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความโกรธ ความไม่พอใจ เช่น

การอาละวาดลงดินกับพื้นจะลดลงไปเช่นกัน

5. ด้านสังคม บุตรวัยนี้เริ่มมีความสนใจและอยากมีส่วนร่วมในการเล่นกับบุตรอื่น อย่างไรก็ตาม ในระยะแรกของช่วงวัยนี้ บุตรอาจยังทำได้ไม่ดีนัก เพราะยังมีความเอาแต่ใจตนเองและอาจยังไม่สามารถเล่นตามกฎหรือกติกา จึงยังคงเห็นพฤติกรรมหวงของ แย่งของ ดิ้นเองหรือตีผู้อื่นเมื่อเกิดความไม่พอใจ หรือใช้คำพูดที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม พ่อแม่หรือครูจึงควรกำกับดูแลเล่นไปกับ บุตร คอยชี้แนะวิธีการเล่น และส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนอย่างเหมาะสม จนทำให้บุตรสามารถควบคุมอารมณ์ตัวเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เรียนรู้การแบ่งปัน ยอมรับกติกา และทำใจเมื่อแพ้ได้ บุตรวัยนี้มีจินตนาการ ชอบเล่นบทบาทสมมติ และเริ่มเล่นรวมเป็นกลุ่มกับบุตรคนอื่น ๆ โดยการแบ่งบทบาทในการเล่นจะซับซ้อนขึ้นตามวัย เช่น เล่นบทบาทพ่อ-แม่-ลูก ครู-นักเรียน หรือเลียนแบบตัวละครในสื่อที่ได้ดูเป็นต้น ในบุตรที่เป็นลูกคนเดียวหรือขาดเพื่อนเล่น อาจสร้างเพื่อนสมมติในจินตนาการได้โดยบุตรจะเล่นคนเดียว ส่งเสียงพูดคุยเล่น เหมือนมีเพื่อนเล่นจริง ๆ อยู่ด้วย ซึ่งถือเป็นภาวะปกติที่พบได้ตามวัย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จรีวรรณ สุวรรณเวช และอัญญมณี บุญชื้อ (2558) ได้วิเคราะห์บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของบุตรอนุบาลโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) ใน 3 ด้าน คือ ด้านการเป็นแบบอย่าง ด้านการกำกับติดตาม และด้านการสนับสนุน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ ของบุตรอนุบาลโดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับการปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณารายชื่อในแต่ละด้าน พบว่า 1) ด้านการเป็นแบบอย่าง บทบาทของผู้ปกครองที่อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การเลือกซื้อนมที่บอกวันเดือนปีที่ผลิตและวันหมดอายุ บทบาทของผู้ปกครองที่อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การ

เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพในสังคม 2) ด้านการกำกับติดตาม บทบาท ของผู้ปกครองที่อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การกำกับการดูแลสุขภาพและวันหยุดอายุก่อนรับประทานและการกำกับไม่ให้บุตรนำของมีคมหรือของแหลมมาเล่น บทบาทของผู้ปกครองที่อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การควบคุม อาหารประเภทลูกอม และขนมกรุบกรอบของบุตร 3) ด้านการสนับสนุน บทบาทของผู้ปกครองที่อยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การให้บุตรรับประทานอาหารเช้า สะอาด บทบาทของผู้ปกครองที่อยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมออกกำลังกาย โดยใช้อุปกรณ์ที่หลากหลาย ปัญหาและอุปสรรคที่พบ พบว่า ความเหนื่อยและความเครียดจากงานประจำ การไม่มีเวลาในการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพบุตรอนุบาลให้แก่บุตรหลาน และการไม่มีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่บ้านแก่บุตร ตามลำดับ

มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลีฮี (2558) ได้ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตรมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยวิเคราะห์จากการปฏิบัติของผู้ปกครองกรณีศึกษา จำนวน 51 คน จากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความแตกต่างทั้งในด้านอาชีพ การศึกษาพบว่าการเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้ปกครอง มีแนวทางในการปฏิบัติ คือ 1) การดูแลเรื่องสุขภาวะและโภชนาการ 2) การจัดการอารมณ์และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุตร 3) ความเข้าใจการเจริญเติบโตของบุตรตามหลักจิตวิทยาและพัฒนาการของบุตรในแต่ละช่วงวัย 4) การสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพของบุตรในด้านการเรียนรู้ 5) การใช้เวลาร่วมกับบุตร และครอบครัวให้มากที่สุด และแสดงความรักอย่างสม่ำเสมอ 6) การเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ดีของผู้ปกครอง 7) การลดการดูทีวี เกมคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟนหรือกิจกรรมที่ทำลายสมาธิของบุตร 8) การปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมให้บุตรมีทักษะอัลกุรอานและการใช้ชีวิตวิถีอิสลาม 9) การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะในการจัดการตนเอง 10) การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการเรียนรู้ 11) การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 12) การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะเทคโนโลยี การสื่อสาร และสารสนเทศ 13) การเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาทักษะวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม และ 14) การสนับสนุนจากภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ปกครองสำหรับการเลี้ยงดู การศึกษาพบปัจจัยเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมตามการรับรู้ของผู้ปกครองมุสลิมมี 10 ด้าน คือ 1) ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมและการเลี้ยงดู 2) เวลา 3) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว 4) การเป็นแบบอย่างที่ดี 5) การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 6) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 7) ความมุ่งมั่น 8) การจัดสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน 9) ความสัมพันธ์กับโรงเรียน 10) ความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของบุตรมุสลิม ประกอบด้วย 1) แนวทางสำหรับผู้ปกครองกับ 2) แนวทางสำหรับโรงเรียนและชุมชนในการสนับสนุนผู้ปกครอง

เดชา ทำดี จุฑามาศ โชติบาง เนตรทอง นามพรม อุษณีย์ จินตะเวช พัชรี วรกิจพูนผล (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาบุตรปฐมวัยอายุ 1 เดือน ถึง 2 ปี ซึ่งข้อเสนอบางส่วนพบว่า แนวทางที่สำคัญส่วนหนึ่งคือควรกระตุ้นเตือนให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองที่เลี้ยงดูบุตรให้ความใส่ใจในการประเมินพัฒนาการ การส่งเสริมพัฒนาการแก่บุตรหลาน และรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการควบคู่ไปกับการส่งเสริมความรู้เรื่องการเลี้ยงดูทั่วไป และส่งเสริมให้สถานบริการต่างมีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู ในการสังเกตและส่งเสริมพัฒนาการสำหรับบุตรปฐมวัย การจัดบริการตรวจคัดกรองพัฒนาการแก่บุตรปฐมวัยในเขตพื้นที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง รณรงค์ให้ความรู้แก่บิดามารดาในเรื่องความสำคัญของการตรวจคัดกรองพัฒนาการและการส่งเสริมที่ถูกต้องเหมาะสม และส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามาบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรเล็กให้มากขึ้น เพราะว่าจากข้อมูลการสำรวจพบว่าปัจจุบันนี้บุตรเล็กอายุ 3 เดือน – 5 ปีได้รับการเลี้ยงดูและดูแลโดยพ่อแม่เพียงร้อยละ 53.3 เท่านั้น นอกจากนี้พบว่ามีบุตรส่วนหนึ่งได้รับการเลี้ยงดูโดยย่า หรือยาย และบางครอบครัวส่งไปฝากที่สถานรับเลี้ยงบุตร เป็นต้น กลยุทธ์สำคัญในเรื่องการเลี้ยงดูโดยครอบครัวนั้น คือทำอย่างไรให้บุตรได้รับการดูแลภายใต้แนวคิดหลัก “กิน กอด เล่น เล่า” นั่นคือ ได้รับอาหารและอาหารเสริมที่เหมาะสม ได้รับความรักความใส่ใจจากพ่อแม่ ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการผ่านการเล่น และการเล่านิทานหรือการส่งเสริมการอ่านหนังสือนั่นเอง ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของพ่อแม่และชุมชนท้องถิ่นต่อไป

สุวิน ศรีเมือง (2561) ได้ศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาศูนย์พัฒนาบุตรก่อนวัยเรียนแขวงหนองแขม กรุงเทพมหานคร และแนวทางกำหนดกลยุทธ์การบริหารศูนย์พัฒนาบุตรก่อนวัยเรียน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างคือผู้ปกครองบุตรที่มารับ-ส่ง บุตรที่ศูนย์พัฒนาบุตรก่อนวัยเรียนพื้นที่แขวงหนองแขม กรุงเทพมหานคร เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 254 คน เลือกผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกหลักจำนวน 5 คน แบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์สรุพอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาบุตรก่อนวัยเรียนแขวงหนองแขม กรุงเทพมหานคร 6 ด้าน มีระดับมากที่สุด 1 ด้านคือกิจกรรมเสริมทักษะสำหรับบุตร ส่วน 5 ด้าน ที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ ด้านจัดหาทรัพยากร และด้านอาคารสถานที่ และ 2) แนวทางการกำหนดกลยุทธ์การบริหารศูนย์พัฒนาบุตรก่อนวัยเรียน ผู้วิจัยนำผลสรุปจากแบบสอบถามมาสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน จำนวน 5 คน นำเนื้อหา มาวิเคราะห์สรุพอุปนัยและวิเคราะห์การเปรียบเทียบ จำแนกวิเคราะห์เนื้อหา พบว่าศูนย์พัฒนาบุตรฯ ต้องมุ่งเน้นกิจกรรมทักษะการเรียนรู้สำหรับบุตร

ควบคู่กับการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือการร่วมแสดงในเทศกาลต่าง ๆ ของ ศูนย์พัฒนาบุตรก่อนวันเรียน

ณัชฎา บุรณะพิมพ์ นลินรัตน์ อภิชาติ รุ่งลาวัลย์ ละออำคา และวิลาวัลย์ คัดทะจันทร์ (2562) ได้ ศึกษาการส่งเสริมความสามารถของผู้ปกครองโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการผลิต หนังสือผ่านกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับบุตรปฐมวัยเพื่อใช้ประโยชน์ ในชุมชนอย่างยั่งยืนจังหวัด มหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปกครองจำนวน 10 คน ที่ตอบรับการเข้าร่วม การทำวิจัย และมีลูกระดับปฐมวัย ในเขตชุมชน บ้านท่าสองคอน ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และเข้าร่วมการวิจัยตลอดระยะเวลา 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยหนังสือภาพ หนังสือสามมิติ หนังสือยัด แบบสอบถามลักษณะการอ่านหนังสือของผู้ ปกครอง แผนการจัดกิจกรรมการผลิตหนังสือสำหรับผู้ปกครอง แบบสอบถามความพึงพอใจในการ เข้าร่วมกิจกรรมการผลิตหนังสือสำหรับผู้ปกครอง แบบสอบถามลักษณะการอ่านหนังสือของ บุตร ปฐมวัย เมื่อนำหนังสือที่ผลิตไปส่งเสริมการอ่านสำหรับบุตรปฐมวัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t-test Dependent Samples ผลการวิจัย พบว่า 1) ลักษณะการอ่านหนังสือของผู้ปกครองและลักษณะการอ่านหนังสือของบุตรปฐมวัยหลังการ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่สูงขึ้น 2) ความพึงพอใจในการเข้าร่วม กิจกรรมการผลิตหนังสือสำหรับผู้ปกครองอยู่ในระดับพึงพอใจมาก 3. ลักษณะการอ่านหนังสือของ บุตรปฐมวัยก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 3 ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” (ฉบับยาวี-ไทย) ของผู้ปกครองบุตรก่อนวัยเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” (ฉบับยาวี-ไทย) ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเล่นกับลูกก่อนและหลังการใช้หนังสือนิทาน
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการบุตร
5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ใน

ครอบครัว

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา (n = 205)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จังหวัด		
- ปัตตานี	96	46.8
- ยะลา	60	29.3
- นราธิวาส	49	23.9
เพศ		
- ชาย	9	4.4
- หญิง	196	95.6
สถานะผู้ใช้หนังสือ		
- พ่อ	7	3.4
- แม่	169	82.4
- อื่นๆ	29	14.1
อายุ		
- ต่ำกว่า 20 ปี	18	8.8
- 20-29 ปี	52	25.4

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- 30-39 ปี	85	41.5
- 40-49 ปี	42	20.5
- 50 ปีขึ้นไป	8	3.9
การศึกษาสูงสุด		
- ปวช./ปวส.	61	29.8
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	37	18.0
- ปริญญาตรี	86	42.0
- ปริญญาโท	1	0.5
- อื่นๆ	20	9.8
ลักษณะงาน/อาชีพ		
- แม่บ้าน	118	57.6
- ธุรกิจ/การลงทุน	3	1.5
- รับราชการ	7	3.4
- การศึกษา/องค์กรการกุศล	7	3.4
- เกษตรกร/อุตสาหกรรม	17	8.3
- ธุรกิจส่วนตัว/อิสระ	14	6.8
- อื่นๆ	39	19.0
จำนวนบุตร		
- 1 คน	44	21.5
- 2 คน	51	24.9
- 3 คน	59	28.8
- 4 คน	21	10.2
- 5 คนขึ้นไป	30	14.6
อายุของบุตรเฉพาะก่อนวัยเรียน		
- 0-6 เดือน	18	8.8
- 7 เดือน-1ปี	22	10.7
- 1-2 ปี	62	30.2
- 3-4 ปี	81	39.5
- 5-6 ปี	22	10.7

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้เข้าร่วมโครงการแม่รุ่นใหม่จาก 9 ตำบล ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส จำนวน 205 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากจังหวัดปัตตานี จำนวน 96 คน (ร้อยละ 46.8) รองลงมาคือ จังหวัดยะลา จำนวน 60 คน (ร้อยละ 29.3) และจังหวัดนราธิวาส จำนวน 49 คน (ร้อยละ 23.9) ตามลำดับ และส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 196 คน (ร้อยละ 95.6) และเพศชาย จำนวน 9 คน (ร้อยละ 4.4) โดยผู้ใช้หนังสือนิทาน "จ๊ะเอ๋" ส่วนใหญ่เป็นแม่ จำนวน 169 คน (ร้อยละ 82.4) และพ่อ จำนวน 7 คน (ร้อยละ 3.4) โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 85 คน (ร้อยละ 41.5) รองลงมาคืออายุระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 52 คน (ร้อยละ 25.4) และอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 42 คน (ร้อยละ 20.5) ระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 86 คน (ร้อยละ 42) รองลงมาคือ ระดับปวช./ปวส. จำนวน 61 คน (ร้อยละ 29.8) และต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 37 คน (ร้อยละ 18) สำหรับลักษณะงานหรืออาชีพ ส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน จำนวน 118 คน (ร้อยละ 57.6) รองลงมาคือ อื่น ๆ จำนวน 39 คน (ร้อยละ 19) และอาชีพเกษตรกร/อุตสาหกรรม จำนวน 17 คน (ร้อยละ 8.3) โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนบุตร 3 คน จำนวน 59 คน (ร้อยละ 28.8) รองลงมาคือ มีบุตร 2 คน จำนวน 51 คน (ร้อยละ 24.9) และมีบุตร 1 คน จำนวน 44 คน (ร้อยละ 21.5) โดยส่วนใหญ่บุตรมีอายุอยู่ระหว่าง 3-4 ปี จำนวน 81 คน (ร้อยละ 39.5) และรองลงมาคือ 1-2 ปี จำนวน 62 คน (ร้อยละ 30.2)

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ผลการวิเคราะห์ช่วงเวลาในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” 2) ผลการวิเคราะห์สาเหตุสำคัญของการใช้หรืออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” 3) ผลการวิเคราะห์อุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” 4) ผลการวิเคราะห์ความถี่ในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ในเดือนแรกของการได้รับหนังสือ และ 5) ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งเมื่ออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ให้ลูกฟัง โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

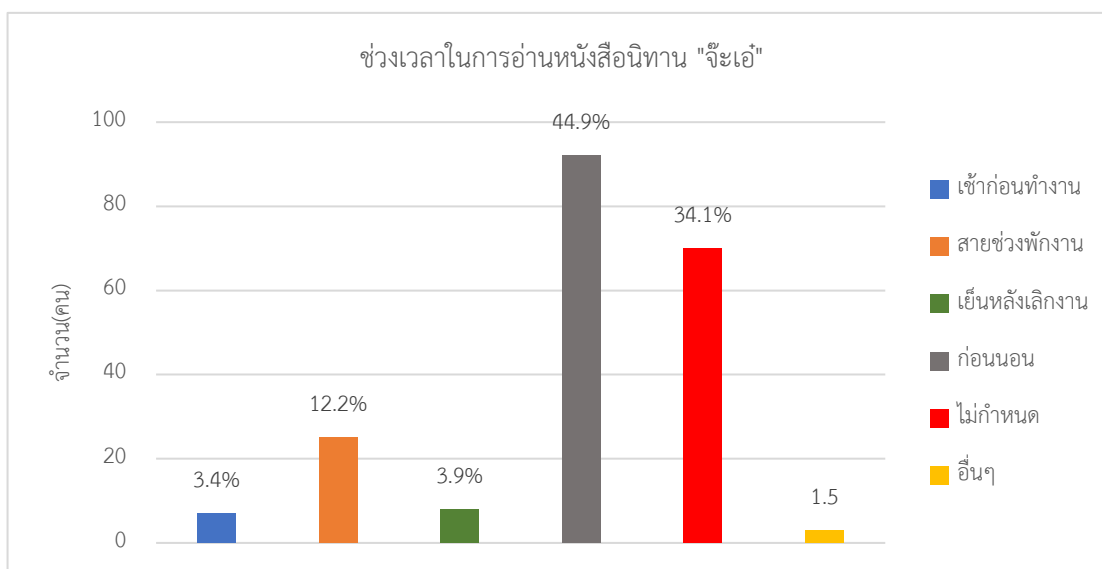
3.2.1 ผลการวิเคราะห์ช่วงเวลาในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”

ตาราง 2 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับช่วงเวลาในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”

ช่วงเวลาในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ช่วงเช้าก่อนทำงาน	7	3.4
- ช่วงสายหลังทำงานบ้านหรือช่วงพักจากการทำงาน	25	12.2
- ช่วงเย็นหลังเลิกงาน	8	3.9

ช่วงเวลาในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ช่วงคํ่าก่อนนอนหรือหลังเสร็จกิจกรรมต่างๆ	92	44.9
- ไม่กำหนดช่วงเวลา แล้วแต่โอกาสและเวลาว่าง	70	34.1
- อื่น ๆ	3	1.5

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับช่วงเวลาในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” พบว่าส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือนิทานในช่วงคํ่าก่อนนอนหรือหลังเสร็จกิจกรรมต่าง ๆ จำนวน 92 คน (ร้อยละ 44.9) รองลงมาคือ ไม่กำหนดช่วงเวลา แล้วแต่โอกาสและเวลาว่าง จำนวน 70 คน (ร้อยละ 34.1) และใช้เวลาช่วงสายหลังทำงานบ้านหรือช่วงพักจากการทำงาน จำนวน 25 คน (ร้อยละ 12.2) ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลช่วงเวลาในการอ่านหนังสือนิทาน

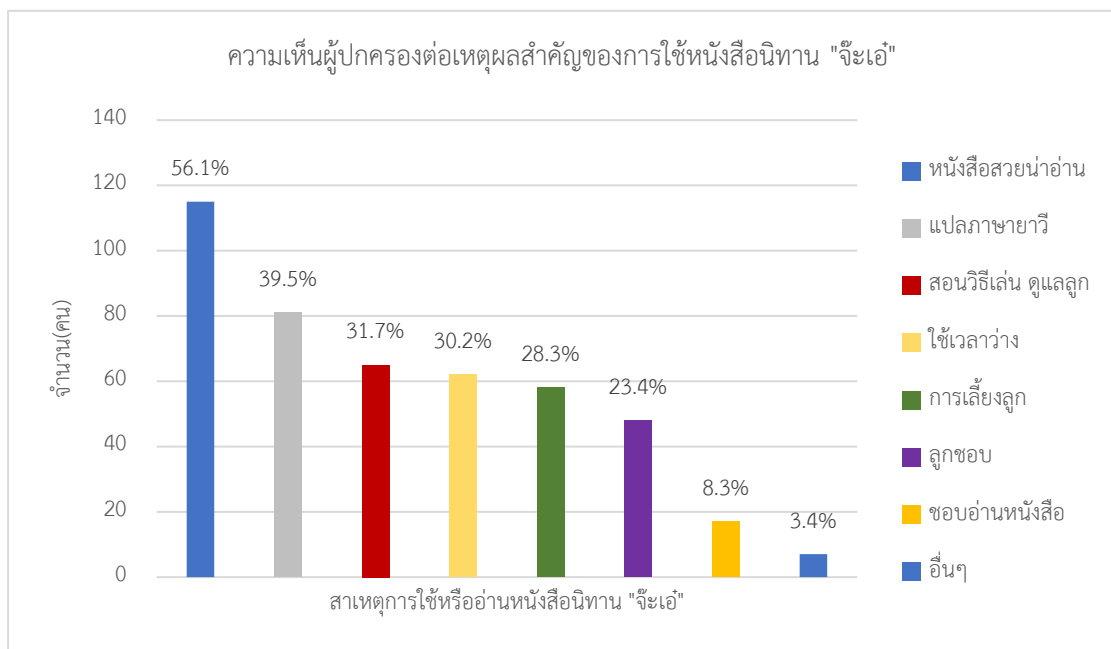
3.2.2 ผลการวิเคราะห์สาเหตุสำคัญของการใช้หรืออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”

ตาราง 3 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุสำคัญของการใช้หรืออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” เรียงลำดับจากจำนวนคนที่ตอบมากที่สุดถึงน้อยที่สุด

สาเหตุสำคัญของการใช้หรืออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”	ตอบ		ไม่ตอบ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. หนังสือออกแบบได้น่าอ่าน รูปภาพสวยงาม และ น่าสนใจ	115	56.1	90	43.9

สาเหตุสำคัญของการใช้หรืออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”	ตอบ		ไม่ตอบ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. หนังสือมีการแปลเป็นภาษา “ยาวิ”	81	39.5	124	60.5
3. หนังสือสอนวิธีการเล่นและดูแลลูกที่ถูกต้อง	65	31.7	140	68.3
4. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	62	30.2	143	69.8
5. ต้องการความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกเพิ่มเติม	58	28.3	147	71.7
6. ลูกชอบให้อ่านหนังสือ “จ๊ะเอ๋”	48	23.4	157	76.6
7. ชอบอ่านหนังสือเด็กหรือเป็นคนชอบอ่านหนังสืออยู่แล้ว	17	8.3	188	91.7
8. อื่น ๆ	7	3.4	198	96.6

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุสำคัญของการใช้หรืออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 สาเหตุ พบว่า สาเหตุสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบมากที่สุดคือ หนังสือออกแบบได้น่าอ่าน รูปภาพสวยงามและน่าสนใจ จำนวน 115 คน (ร้อยละ 56.1) รองลงมาคือ หนังสือมีการแปลเป็นภาษา "ยาวิ" จำนวน 81 คน (ร้อยละ 39.5) หนังสือสอนวิธีการเล่นและดูแลลูกที่ถูกต้อง จำนวน 65 คน (ร้อยละ 31.7) และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จำนวน 62 คน (ร้อยละ 30.2) ตามลำดับ

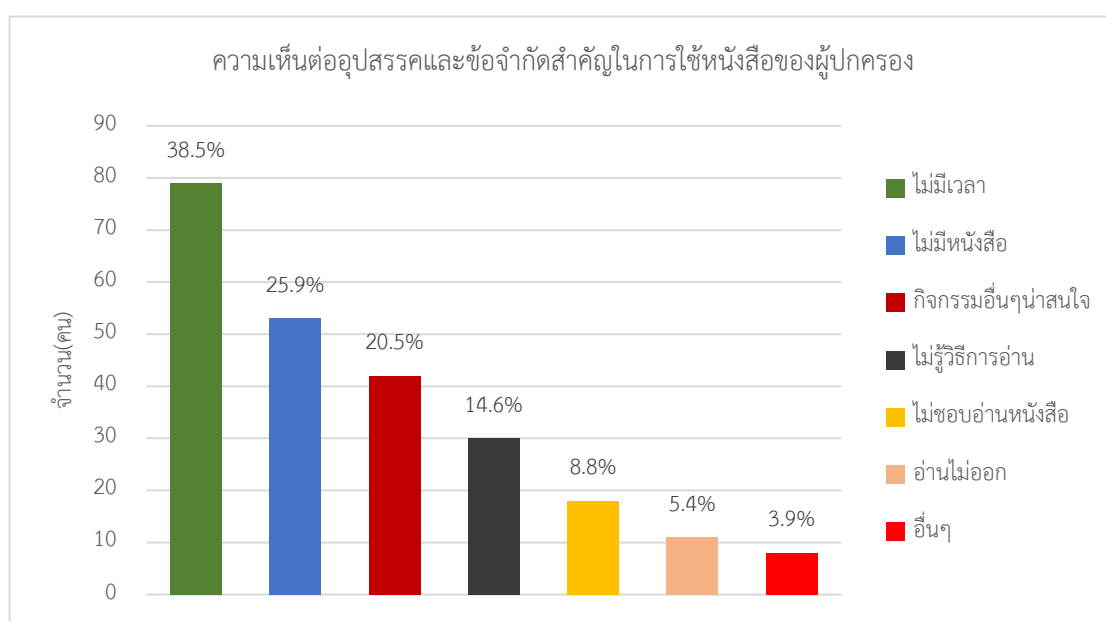
แผนภูมิที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเหตุผลสำคัญของการใช้หนังสือนิทาน

2.3 ผลการวิเคราะห์อุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”

ตาราง 4 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับอุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” เรียงลำดับจากจำนวนคนที่ตอบมากที่สุดถึงน้อยที่สุด

อุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”	ตอบ		ไม่ตอบ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ไม่มีเวลาในการอ่าน	79	38.5	126	61.5
2. ไม่มีหนังสือให้อ่าน	53	25.9	152	74.1
3. กิจกรรมอื่น ๆ น่าสนใจกว่าการอ่าน	42	20.5	163	79.5
4. ไม่รู้วิธีการอ่านที่ถูกต้อง	30	14.6	175	85.4
5. อื่น ๆ	18	8.8	187	91.2
6. ไม่ชอบอ่านหนังสือ	11	5.4	194	94.6
7. อ่านหนังสือไม่ออก	8	3.9	197	96.1

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลอุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือนิทาน โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 อุปสรรค พบว่า อุปสรรคสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบมากที่สุดคือ การไม่มีเวลาในการอ่าน จำนวน 79 คน (ร้อยละ 38.5) รองลงมาคือ ไม่มีหนังสือให้อ่าน จำนวน 53 คน (ร้อยละ 25.9) การมีกิจกรรมอื่นที่น่าสนใจมากกว่าการอ่าน จำนวน 42 คน (ร้อยละ 20.5) และการไม่รู้วิธีการอ่านที่ถูกต้อง จำนวน 30 คน (ร้อยละ 14.6) ตามลำดับ

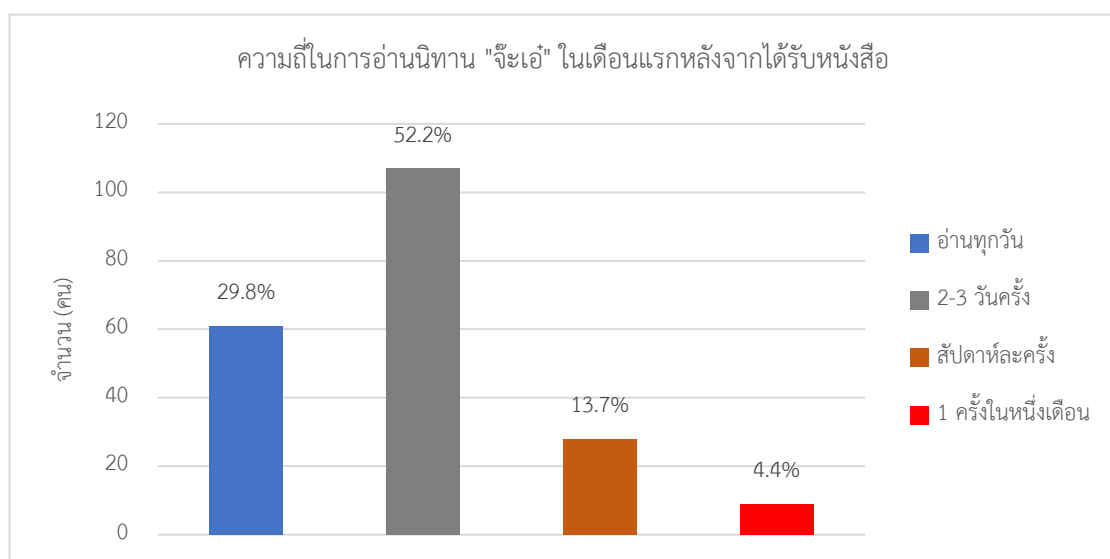
แผนภูมิที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือนิทาน

2.4 ผลการวิเคราะห์ความถี่ในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ในเดือนแรกของการได้รับหนังสือ

ตาราง 5 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับความถี่ในการอ่านหนังสือ “จ๊ะเอ๋” ในเดือนแรกของการได้รับหนังสือ

ความถี่ในการอ่านหนังสือ “จ๊ะเอ๋”	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- อ่านทุกวัน	61	29.8
- 2-3 วันครั้ง	107	52.2
- สัปดาห์ละครั้ง	28	13.7
- 1 ครั้งในหนึ่งเดือน	9	4.4

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความถี่ในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ในเดือนแรกของการได้รับหนังสือหลังจากเข้าร่วมโครงการแม่รู้ใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” 2-3 วันครั้ง จำนวน 107 คน (ร้อยละ 52.2) รองลงมาคือ อ่านทุกวัน จำนวน 61 คน (ร้อยละ 29.8) อ่านสัปดาห์ละครั้ง จำนวน 28 คน (ร้อยละ 13.7) และอ่าน 1 ครั้งในหนึ่งเดือน จำนวน 9 คน (ร้อยละ 4.4) ตามลำดับ

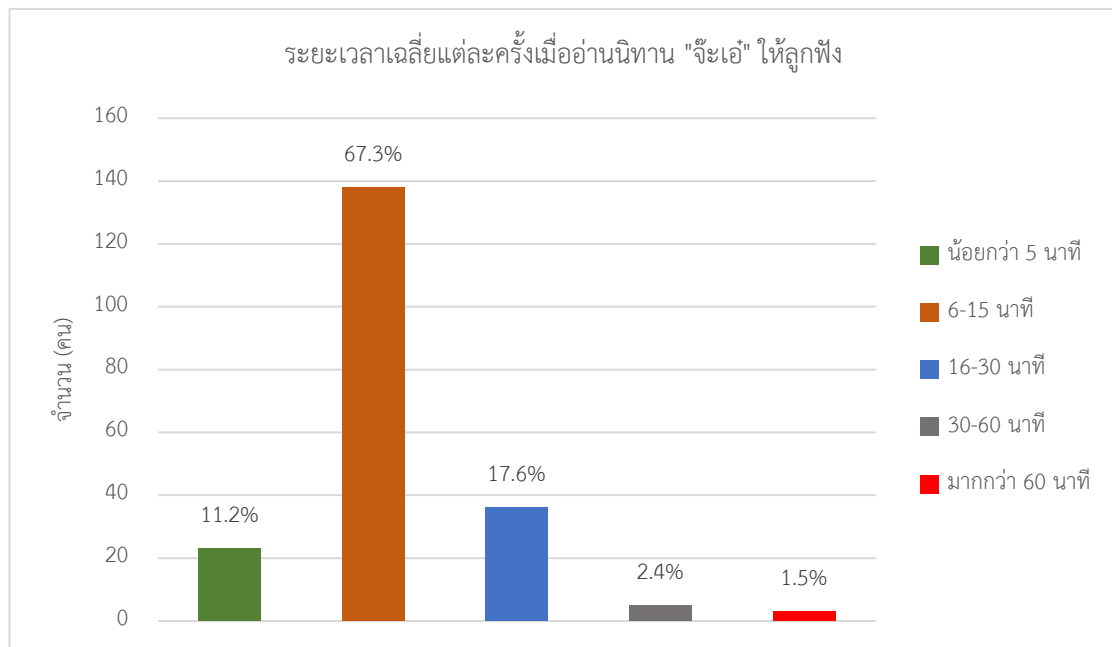
แผนภูมิที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความถี่ในการอ่านนิทานในช่วงเดือนแรกหลังจากได้รับหนังสือ

2.5 ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งเมื่ออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ให้ลูกฟัง

ตาราง 6 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งเมื่ออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ให้ลูกฟัง

ระยะเวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งเมื่ออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- น้อยกว่า 5 นาที	23	11.2
- 6-15 นาที	138	67.3
- 16-30 นาที	36	17.6
- 31-60 นาที	5	2.4
- มากกว่า 60 นาที	3	1.5

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งเมื่ออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ให้ลูกฟัง พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างใช้เวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ระหว่าง 6-15 นาที จำนวน 138 คน (ร้อยละ 67.3) รองลงมาคือ ใช้เวลา 16-30 นาที จำนวน 36 คน (ร้อยละ 17.6) ใช้เวลาน้อยกว่า 5 นาที จำนวน 23 คน (ร้อยละ 11.2) และใช้เวลา 31-60 นาที จำนวน 5 คน (ร้อยละ 2.4) ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะเวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งเมื่ออ่านนิทาน "จ๊ะเอ๋" ให้ลูกฟัง

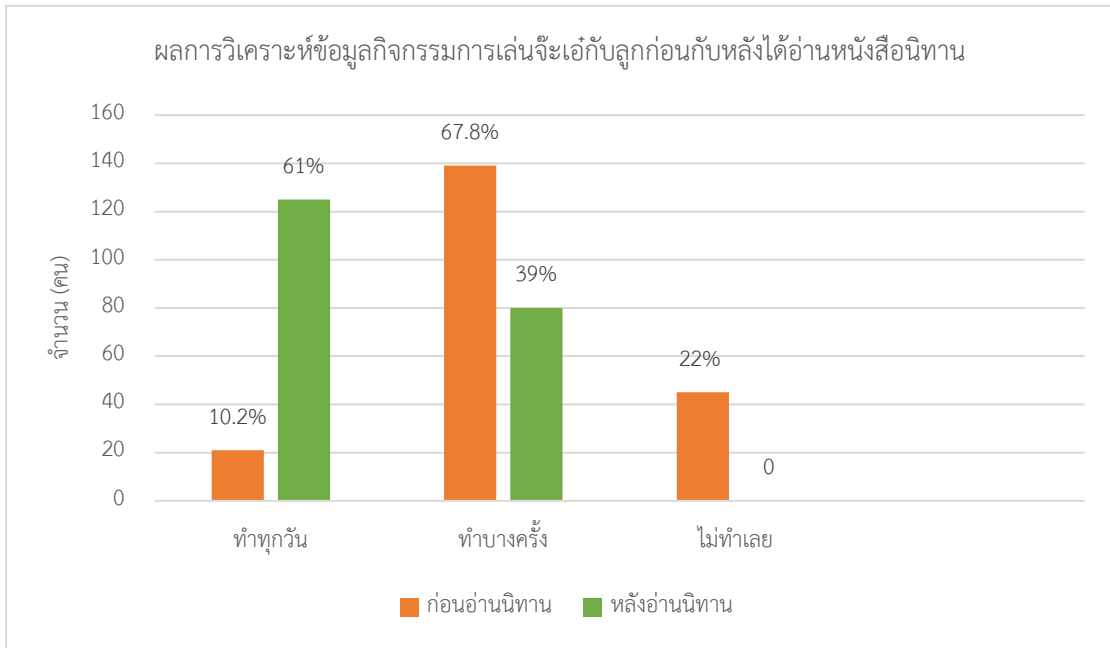
3.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมการเล่นกับลูกก่อนและหลังการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”

ตาราง 7 ความถี่ และ ร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเล่นกับลูกก่อนและหลังการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”

เล่นจ๊ะเอ๋กับลูก - ก่อนอ่านหนังสือ			เล่นจ๊ะเอ๋กับลูก - หลังอ่านหนังสือ		
พฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ	พฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำทุกวัน	21	10.2	ทำทุกวัน	125	61.0
ทำบางครั้ง	139	67.8	ทำบางครั้ง	80	39.0
ไม่ทำเลย	45	22.0	ไม่ทำเลย	-	-
กอดลูก - ก่อนอ่านหนังสือ			กอดลูก - หลังอ่านหนังสือ		
พฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ	พฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำทุกวัน	94	45.9	ทำทุกวัน	165	80.5
ทำบางครั้ง	101	49.3	ทำบางครั้ง	40	19.5
ไม่ทำเลย	10	4.9	ไม่ทำเลย	-	-
บอกรักลูก - ก่อนอ่านหนังสือ			บอกรักลูก - หลังอ่านหนังสือ		
พฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ	พฤติกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำทุกวัน	86	42.0	ทำทุกวัน	156	76.1
ทำบางครั้ง	106	51.7	ทำบางครั้ง	49	23.9
ไม่ทำเลย	13	6.3	ไม่ทำเลย	-	-

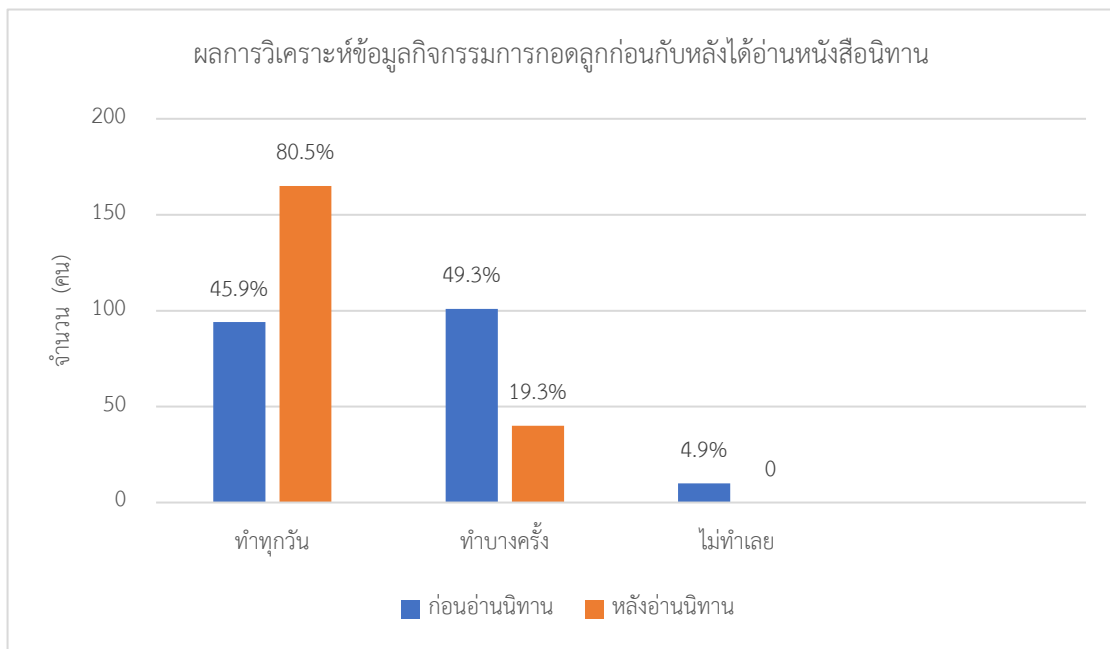
ตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเล่นกับลูกก่อนและหลังการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” โดยแบ่งกิจกรรมการเล่นกับลูกออกเป็น 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) เล่นจ๊ะเอ๋กับลูก 2) กอดลูก และ 3) บอกรักลูก พบผลดังนี้

1. การเล่นจ๊ะเอ๋กับลูก (ก่อนอ่านหนังสือ) พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเล่นจ๊ะเอ๋กับลูกเป็นบางครั้ง จำนวน 139 คน (ร้อยละ 67.8) รองลงมาคือ ไม่เล่นจ๊ะเอ๋กับลูกเลย จำนวน 45 คน (ร้อยละ 22) และเล่นจ๊ะเอ๋กับลูกทุกวัน จำนวน 21 คน (ร้อยละ 10.2) ในขณะที่หลังจากได้รับหนังสือนิทานจ๊ะเอ๋ กลุ่มตัวอย่างมีการเล่นจ๊ะเอ๋กับลูก (หลังอ่านหนังสือ) โดยส่วนใหญ่เล่นจ๊ะเอ๋กับลูกทุกวัน จำนวน 125 คน (ร้อยละ 61) และเล่นจ๊ะเอ๋กับลูกบางครั้ง จำนวน 80 คน (ร้อยละ 39)

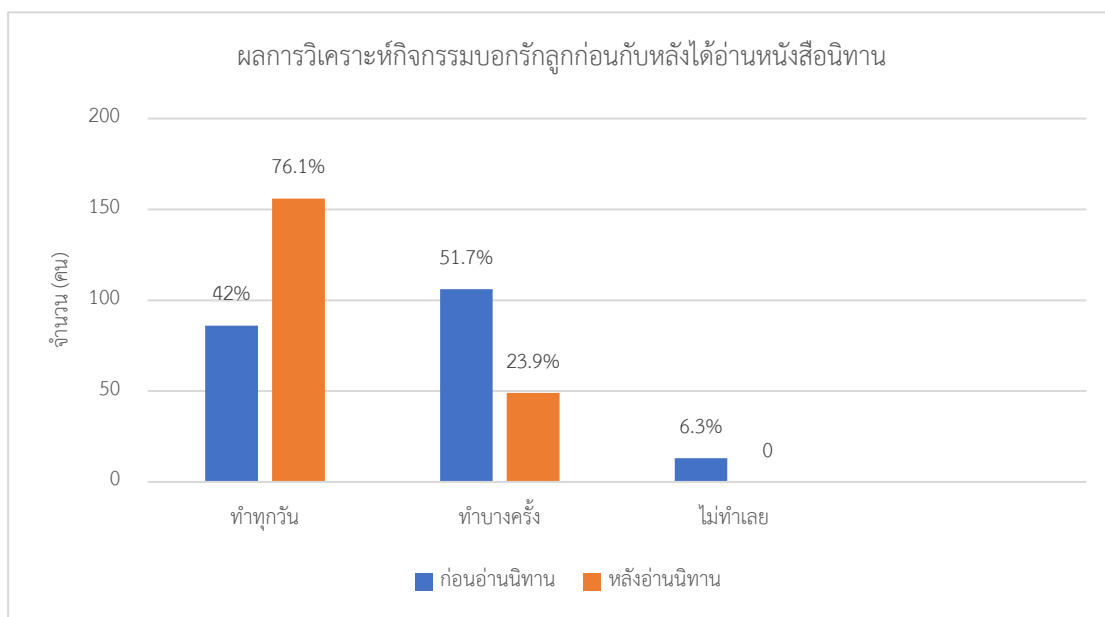
แผนภูมิที่ 6 ผลการวิเคราะห์กิจกรรมการเล่นจ๊ะเอ๋กับลูกก่อนกับหลังได้อ่านหนังสือนิทาน

2. การกอดลูก (ก่อนอ่านหนังสือ) พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างกอดลูกเป็นบางครั้ง จำนวน 101 คน (ร้อยละ 49.3) รองลงมาคือ กอดลูกทุกวัน จำนวน 94 คน (ร้อยละ 45.9) และไม่กอดลูกเลย จำนวน 10 คน (ร้อยละ 4.9) ในขณะที่หลังจากได้รับหนังสือนิทานจ๊ะเอ๋ กลุ่มตัวอย่างมีการกอดลูก (หลังอ่านหนังสือ) โดยส่วนใหญ่กอดลูกทุกวัน จำนวน 165 คน (ร้อยละ 80.5) และกอดลูกบางครั้ง จำนวน 40 คน (ร้อยละ 19.5)

แผนภูมิที่ 7 ผลการวิเคราะห์กิจกรรมการกอดลูกก่อนกับหลังได้อ่านหนังสือนิทาน

3. การบอกรักลูก (ก่อนอ่านหนังสือ) พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการบอกรักลูกเป็นบางครั้ง จำนวน 106 คน (ร้อยละ 51.7) รองลงมาคือ บอกรักลูกทุกวัน จำนวน 86 คน (ร้อยละ 42) และไม่บอกรักลูกเลย จำนวน 13 คน (ร้อยละ 6.3) ในขณะที่หลังจากได้รับหนังสือนิทานจ๊ะเอ๋ กลุ่มตัวอย่างมีการบอกรักลูก (หลังอ่านหนังสือ) โดยส่วนใหญ่บอกรักลูกทุกวัน จำนวน 156 คน (ร้อยละ 76.1) และบอกรักลูกบางครั้ง จำนวน 49 คน (ร้อยละ 23.9)

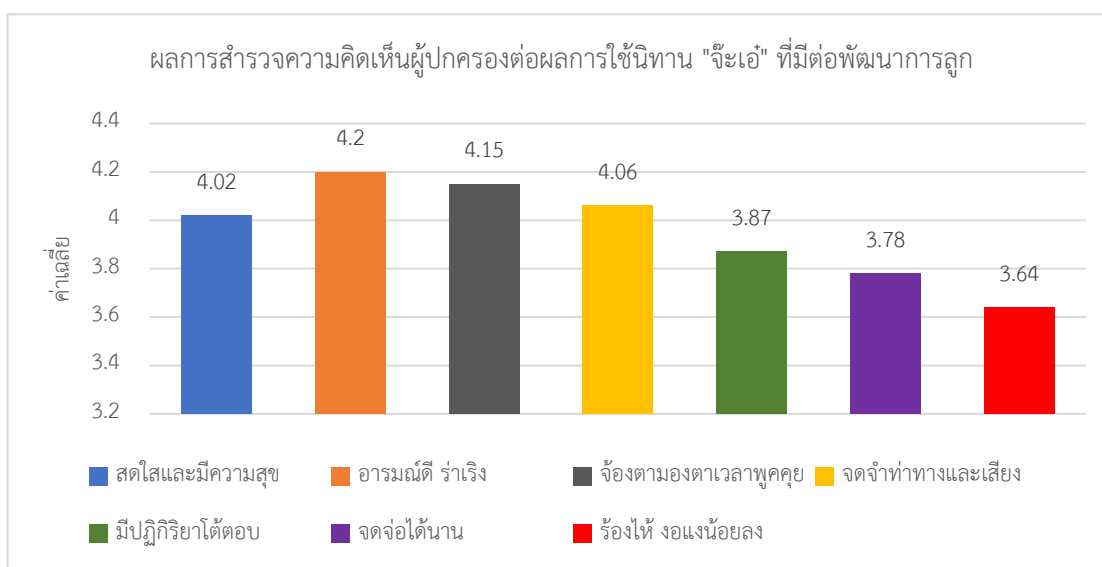
แผนภูมิที่ 8 ผลการวิเคราะห์กิจกรรมบอกรักลูกก่อนกับหลังได้อ่านหนังสือนิทาน

3.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการลูก

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการลูก

ผลการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการลูก	n = 205		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
ภาพรวม	4.02	0.49	มาก
1. เมื่อฉันกอดหรือเล่นกับลูกเขาจะสดใสและมีความสุข	4.42	0.66	มากที่สุด
2. ลูกของฉันอารมณ์ดีและมีนิสัยร่าเริง	4.20	0.62	มาก
3. เมื่อฉันคุยกับลูกเขาสามารถจ้องตาและมองหน้าฉันได้นาน	4.15	0.70	มาก
4. ลูกของฉันสามารถจดจำท่าทางและเสียงที่ฉันแสดงออกได้ดี	4.06	0.85	มาก
5. ลูกของฉันมีปฏิกิริยาโต้ตอบเสมอเมื่อมีปฏิสัมพันธ์	3.87	0.97	มาก
6. ลูกของฉันสามารถจดจ่อกับสิ่งต่าง ๆ ได้นานขึ้น	3.78	0.61	มาก
7. ลูกของฉันร้องไห้หรืออแงน้อยลงเมื่อฉันทำกิจกรรมกับลูก	3.64	1.01	มาก

ตารางที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการลูก จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวมการใช้หนังสือนิทานจ๊ะเอ๋มีผลต่อพัฒนาการลูกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) โดยสามารถเรียงลำดับตามระดับคะแนนสูงสุด 5 อันดับ คือ เมื่อดูหนังหรือเล่นกับลูกเขาจะสดใสและมีความสุข ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือ ลูกของฉันทารมณ์ดี และมีนิสัยร่าเริง ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อดูหนังกับลูกเขาสามารถจ้องตาและมองหน้าฉันได้นาน ($\bar{X} = 4.15$) ลูกของฉันทสามารถจดจำท่าทางและเสียงที่ฉันแสดงออกได้ดี ($\bar{X} = 4.06$) และลูกของฉันทมีปฏิริยาโต้ตอบเสมอเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 9 ความคิดเห็นผู้ปกครองต่อผลการใช้นิทาน "จ๊ะเอ๋" ที่มีต่อพัฒนาการลูก

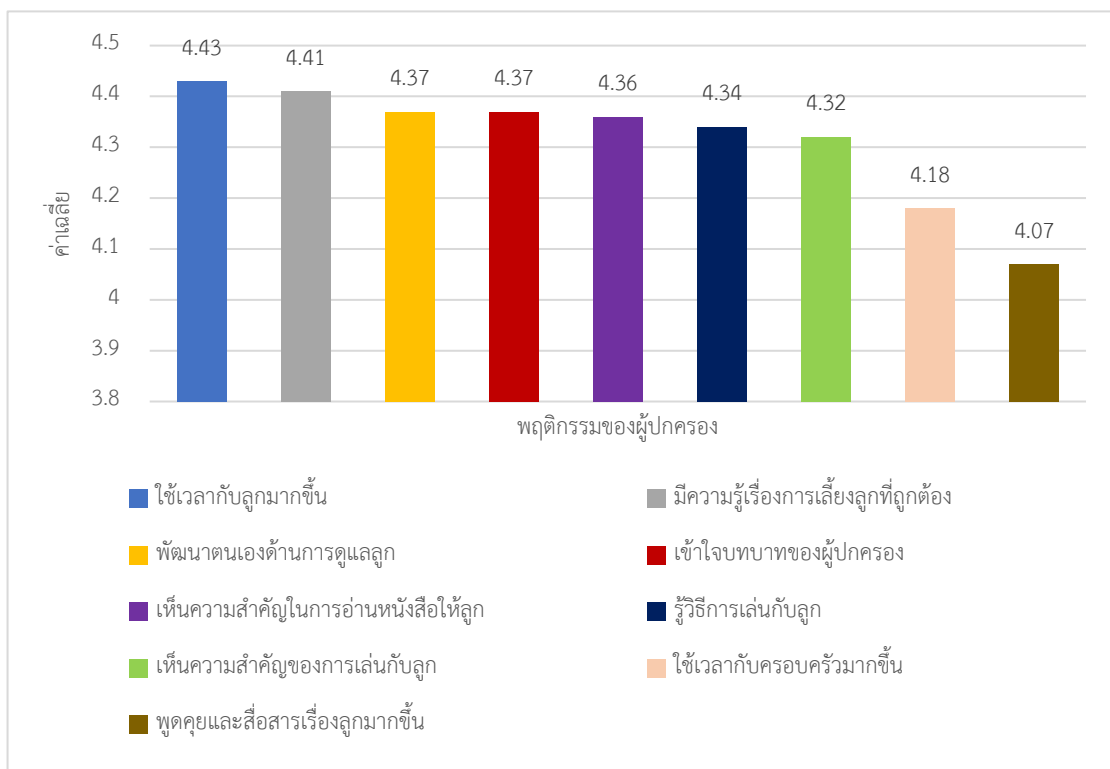
3.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยเรียงลำดับจากคะแนนมากที่สุดถึงน้อยที่สุด

ผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว	n = 205		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
ภาพรวม	4.31	0.46	มากที่สุด
1. หนังสือช่วยฉันใช้เวลาอยู่กับลูกมากยิ่งขึ้น	4.43	0.61	มากที่สุด
2. หนังสือช่วยฉันมีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกที่ถูกต้อง	4.41	0.59	มากที่สุด
3. หนังสือช่วยให้ฉันต้องการพัฒนาตนเองด้านการดูแลลูก	4.37	0.65	มากที่สุด
4. หนังสือส่งผลให้ฉันเข้าใจบทบาทของผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น	4.37	0.73	มากที่สุด

ผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว	n = 205		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
5. หนังสือช่วยให้ฉันเห็นความสำคัญในการอ่านหนังสือให้ลูก	4.36	0.57	มากที่สุด
6. หนังสือช่วยฉันรู้วิธีการเล่นกับลูก	4.34	0.62	มากที่สุด
7. หนังสือช่วยฉันเห็นความสำคัญของการเล่นกับลูก	4.32	0.66	มากที่สุด
8. หนังสือช่วยให้ฉันใช้เวลากับครอบครัวมากยิ่งขึ้น	4.18	0.78	มาก
9. หนังสือช่วยให้ฉันพูดคุยและสื่อสารกับสามีเรื่องลูกมากยิ่งขึ้น	4.07	0.75	มาก

ตารางที่ 9 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวมการใช้หนังสือนิทานจ๊ะเอ๋มีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) โดยสามารถเรียงลำดับตามระดับคะแนนสูงสุด 5 อันดับ คือ หนังสือช่วยฉันใช้เวลากับลูกมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือหนังสือช่วยฉันมีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกที่ถูกต้อง ($\bar{X} = 4.41$) หนังสือช่วยให้ฉันต้องการพัฒนาตนเองด้านการดูแลลูก ($\bar{X} = 4.37$) หนังสือส่งผลให้ฉันเข้าใจบทบาทของผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.37$) และหนังสือช่วยให้ฉันเห็นความสำคัญในการอ่านหนังสือให้ลูก ($\bar{X} = 4.36$) ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 10 ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อผลการใช้หนังสือนิทาน "จ๊ะเอ๋" ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้นำเสนอสรุปผลของการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และการนำผลไปต่อยอดงานวิจัยครั้งต่อไป รายละเอียดดังนี้

4.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ของผู้ปกครองในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อศึกษาผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของบุตร และความสัมพันธ์ในครอบครัวบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยประชากร เป็นผู้ปกครองรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการเสริมสร้างสุขภาวะแม่รุ่นใหม่ยุค Thailand 4.0 โดยสมาคมสร้างสรรค์เยาวชนชายแดนใต้ จำนวน 710 คน จาก 9 ตำบล ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และกลุ่มตัวอย่าง เป็นตัวแทนผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 256 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตำบลเป้าหมายอย่างง่ายในแต่ละจังหวัด ซึ่งได้จำนวนตำบล 4 ตำบล โดยเป็นตำบลในจังหวัดปัตตานี 1 ตำบล จังหวัดยะลา 2 ตำบล และจังหวัดนราธิวาส 1 ตำบล จากตำบลทั้ง 4 ตำบล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปจำนวน 320 ชุด ผ่านแกนนำกลุ่มสตรีของแต่ละตำบล ซึ่งแบ่งเป็นตำบลละ 80 ชุด และได้แบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้นจำนวน 205 ชุด แบ่งตามจังหวัดเป็นปัตตานี 96 ชุด (ร้อยละ 46.8) ยะลา 60 ชุด (ร้อยละ 29.3) นราธิวาส 49 ชุด (ร้อยละ 23.9)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ปกครองในการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือนิทานในช่วงก่อนนอนหรือหลังเสร็จกิจกรรมต่าง ๆ และสาเหตุสำคัญของการใช้หรืออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” คือหนังสือออกแบบได้น่าอ่าน รูปภาพสวยงาม และน่าสนใจ รองลงมาคือ หนังสือมีการแปลเป็นภาษา “ยาวิ” ตามด้วยหนังสือสอนวิธีการเล่นและดูแลลูกที่ถูกต้อง และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตามลำดับ โดยอุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” พบว่ามากที่สุดคือ การไม่มีเวลาในการอ่าน รองลงมาคือ ไม่มีหนังสือให้อ่าน ตามด้วยการมีกิจกรรมอื่นที่น่าสนใจมากกว่าการอ่าน และการไม่รู้วิธีการอ่านที่ถูกต้อง ตามลำดับ ในส่วนความถี่ในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ในเดือนแรกของการได้รับหนังสือพบว่า ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” 2-3 วันครั้ง รองลงมาคือ อ่านทุกวัน อ่านสัปดาห์ละครั้ง และอ่าน 1 ครั้งในหนึ่งเดือน ตามลำดับ และระยะเวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งเมื่ออ่าน

หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ให้ลูกฟังส่วนใหญ่ใช้เวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งในการอ่านหนังสือนิทาน ระหว่าง 6-15 นาที รองลงมาคือ ใช้เวลา 16-30 นาที ตามด้วยใช้นานน้อยกว่า 5 นาที และใช้เวลา 31-60 นาที ตามลำดับ

การประเมินผู้ปกครองก่อนและหลังจากได้รับหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” พบว่าก่อนได้รับหนังสือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เล่นจ๊ะเอ๋กับลูกเป็นบางครั้งมากถึงร้อยละ 67.8 รองลงมาคือ ไม่เล่นจ๊ะเอ๋กับลูกเลย จำนวนร้อยละ 22 และเล่นจ๊ะเอ๋กับลูกทุกวัน จำนวนร้อยละ 10.2 ในขณะที่หลังจากได้รับหนังสือนิทานจ๊ะเอ๋ กลุ่มตัวอย่างมีการเล่นจ๊ะเอ๋กับลูกเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่เล่นจ๊ะเอ๋กับลูกทุกวัน จำนวนร้อยละ 61 และเล่นจ๊ะเอ๋กับลูกบางครั้ง จำนวนร้อยละ 39 โดยไม่มีผู้ปกครองท่านใดที่ไม่เล่นกับลูก หลังจากได้รับหนังสือ เมื่อพิจารณากิจกรรมการกอดลูก พบว่า ก่อนได้รับหนังสือส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างกอดลูกเป็นบางครั้ง จำนวนร้อยละ 49.3 รองลงมาคือ กอดลูกทุกวัน จำนวนร้อยละ 45.9 และไม่กอดลูกเลย จำนวนร้อยละ 4.9 ในขณะที่หลังจากได้รับหนังสือนิทานจ๊ะเอ๋ กลุ่มตัวอย่างมีการกอดลูกมากขึ้น โดยส่วนใหญ่กอดลูกทุกวันเป็น จำนวนร้อยละ 80.5 และกอดลูกบางครั้ง จำนวนร้อยละ 19.5 และไม่มีผู้ปกครองท่านใดไม่กอดลูกหลังจากได้รับหนังสือ สำหรับการบอกรักลูกพบว่า ก่อนได้รับหนังสือส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการบอกรักลูกเป็นบางครั้ง จำนวนร้อยละ 51.7 รองลงมาคือ บอกรักลูกทุกวัน จำนวนร้อยละ 42 และไม่บอกรักลูกเลย จำนวนร้อยละ 6.3 ในขณะที่หลังจากได้รับหนังสือนิทานจ๊ะเอ๋ กลุ่มตัวอย่างมีการบอกรักลูกเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่บอกรักลูกทุกวัน จำนวนร้อยละ 76.1 และบอกรักลูกบางครั้ง จำนวนร้อยละ 23.9 และไม่มีผู้ปกครองท่านใดที่ไม่บอกรักลูกหลังจากได้รับหนังสือ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการลูก จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวมการใช้หนังสือนิทานจ๊ะเอ๋มีผลต่อพัฒนาการลูกอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับตามระดับคะแนนสูงสุด 5 อันดับ คือ 1) เมื่อฉันทอดหรือเล่นกับลูกเขาจะสดใสและมีความสุข 2) ลูกของฉันทารมณ์ดีและมีนิสัยร่าเริง 3) เมื่อฉันทุยกับลูกเขาสามารถจ้องตาและมองหน้าฉันได้นาน 4) ลูกของฉันทสามารถจดจำท่าทางและเสียงที่ฉันแสดงออกได้ดี และ 5) ลูกของฉันทมีปฏิกิริยาโต้ตอบเสมอเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในภาพรวมการใช้หนังสือนิทานจ๊ะเอ๋มีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสามารถเรียงลำดับตามระดับคะแนนสูงสุด 5 อันดับ คือ 1) หนังสือช่วยฉันใช้เวลาอยู่กับลูกมากยิ่งขึ้น 2) หนังสือช่วยฉันมีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกที่ถูกต้อง 3) หนังสือช่วยให้ฉันต้องการพัฒนาตนเองด้านการดูแลลูก 4) หนังสือส่งผลให้ฉันเข้าใจบทบาทของผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น และ 5) หนังสือช่วยให้ฉันเห็นความสำคัญในการอ่านหนังสือให้ลูก

4.2 อภิปรายผล

ผู้ปกครองถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของลูก (Eisenberg et al., 1996; Wood, 2002) การศึกษาที่ผ่านมาได้ชี้ชัดถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของบุตร ซึ่งนอกจากจะส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าโรงเรียน ความสำเร็จในการเรียนของบุตร การสนับสนุนส่งเสริมทักษะการเรียนรู้หรือผลสัมฤทธิ์แล้ว (Kreider, 2006) ยังส่งผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสังคม (Patrikakou, 2008) นอกจากนี้ยังป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อีกด้วย (Zins et al., 2004) ด้วยเหตุนี้ผู้ปกครองต้องทำความเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการทำกิจกรรมกับบุตรที่หลากหลายและต่อเนื่อง เพราะการมีปฏิสัมพันธ์หรือทำกิจกรรมกับบุตรถือว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของบุตร (Epstein, 2011; พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2554) ที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของบุตรในอนาคต

การวิจัยผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาการส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวโดยเฉพาะระหว่างผู้ปกครองกับบุตร และมุ่งศึกษาปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกันคือความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว โดยใช้หนังสือนิทานเป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมและส่งเสริมพัฒนาบุตรให้มีพัฒนาการตามความเหมาะสมของช่วงวัย ในขณะเดียวกันการใช้หนังสือนิทานที่สร้างการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับบุตรหรือผู้ใหญ่กับบุตร จะเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี ก่อให้เกิดความรักความอบอุ่นในครอบครัวที่จะเป็นปัจจัยร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการของบุตรไปพร้อมกัน โดยเป้าหมายของการศึกษานี้คือการศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ของผู้ปกครองและศึกษาผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของบุตร และความสัมพันธ์ในครอบครัวบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผลจากการศึกษามีประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การอภิปรายผลดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับช่วงเวลาในการอ่านหนังสือนิทาน "จ๊ะเอ๋" พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือนิทานในช่วงก่อนนอนหรือหลังเสร็จกิจกรรมต่าง ๆ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (สอร.) (2551) ได้ทำการสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมการอ่านของคนไทยซึ่งมีข้อค้นพบที่สอดคล้องกับการศึกษานี้คือ ช่วงเวลาในหนึ่งวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) ที่นิยมอ่านหนังสือมากที่สุด 3 อันดับคือช่วงเวลาที่ว่างจากกิจกรรมหรือภารกิจในแต่ละวัน โดยพบว่า เวลาว่างในช่วงเย็นขณะอยู่บ้าน เป็นช่วงเวลาที่นิยมอ่านหนังสือมากที่สุด ตามด้วยช่วงเวลาก่อนนอนเป็นช่วงเวลาที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับสองสำหรับการอ่านหนังสือ และช่วงเวลาพักเที่ยงเป็นช่วงเวลายอดนิยมอันดับสามสำหรับการอ่านหนังสือของเยาวชน และผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคณะเศรษฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ (SAB) (2558) ที่ได้สำรวจช่วงเวลาการอ่านหนังสือของคนไทยซึ่งข้อค้นพบในการอ่านมีช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน

ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านหนังสือหลังเสร็จกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องจากผู้ปกครองอาจมีภารกิจที่ต้องทำหลายอย่างในช่วงเวลากลางวัน แม้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน แต่ภารกิจของแม่บ้านนั้นมีจำนวนมาก โดยเฉพาะภารกิจในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนบุตรของผู้ตอบซึ่งส่วนมากมีมากกว่า 2 คน ที่สำคัญปัจจุบันสตรีมุสลิมเริ่มออกทำงานนอกบ้านและดูแลบริหารจัดการด้านการเงินด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น ส่วนหนึ่งเนื่องจากปัญหาด้านการดูแลของผู้นำครอบครัว (นพรัตน์ กอวัฒนากุล, 2559) ประเด็นช่วงเวลาดังกล่าวของผู้ปกครองในการอ่านหนังสือหรือเล่นกับบุตรที่ค้นพบนี้ ถือว่าเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างมากที่ผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานหรือองค์กรที่ต้องการส่งเสริมศักยภาพของผู้ปกครองโดยเฉพาะสตรี ที่ต้องเข้าใจบริบทการใช้ชีวิตของผู้ปกครอง ซึ่งบางครั้งหลายหน่วยงานมองว่าผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาให้กับบุตรในช่วงกลางวัน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องจัดหาวิธีการและแนวทางในการส่งเสริมผู้ปกครองให้เหมาะสมกับเวลาที่แท้จริง

สาเหตุสำคัญของการใช้หรืออ่านหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” คือหนังสือออกแบบได้น่าอ่าน รูปภาพสวยงาม และน่าสนใจ รองลงมาคือ หนังสือมีการแปลเป็นภาษา “ยาวิ” ตามด้วยหนังสือสอนวิธีการเล่นและดูแลลูกที่ถูกต้อง และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งถือได้ว่า เป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งเกี่ยวกับการอ่านหนังสือของผู้ปกครอง การศึกษาของ Thailand Knowledge Park (2008) มีข้อค้นพบที่สนับสนุนข้อมูลของการศึกษานี้เช่นกันที่ปัจจัยด้านคุณภาพรูปแบบ และเนื้อหาที่มีอิทธิพลต่อนิสัยรักการอ่านของคนไทย ที่น่าสนใจคือการศึกษาที่พบว่าผู้ปกครองจำนวนมากตอบว่า ปัจจัยที่ทำให้อ่านหนังสือ คือหนังสือมีการแปลเป็นภาษา “ยาวิ” ซึ่งถือสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นมุสลิมและใช้ภาษายาวิในการสื่อสาร โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ชาวบ้านส่วนมากจะใช้ภาษายาวิในการสื่อสารเป็นหลัก ภาษาจึงมีความสำคัญเพราะผู้ปกครองสามารถเข้าใจได้ง่ายและเป็นสิ่งที่เขาคุ่นเคย สอดคล้องกับการศึกษาของ Ungsitipoonporn & Art-han (2012) ที่ศึกษาพบว่าการใช้ภาษาแม่ในการสอนส่งผลให้เด็กมีความสุข ความกล้าแสดงออก และมีปฏิสัมพันธ์มากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าทุกภาคส่วนควรทำหนังสือแบบสองภาษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองสามารถเข้าใจและรู้สึกถึงความเป็นวัฒนธรรมที่ตนเองเข้าถึงได้ ซึ่งจะยังทำให้การใช้หนังสือมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การศึกษาพบว่าอุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ลำดับแรก คือการไม่มีเวลาในการอ่าน ซึ่งเป็นไปตามการอธิบายในหัวข้อช่วงเวลาในการอ่านข้างต้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีภารกิจในแต่ละวันมากจนไม่มีเวลาอ่านหนังสือ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง (Hornby, 2011; Hornby & Lafaele, 2011) ได้แก่ ความเชื่อและทัศนคติของผู้ปกครอง

สถานภาพทางสังคม การบริหารเวลา ความรู้ความเข้าใจ และรายได้ (Williams & Sánchez, 2013) เป็นต้น ก็อาจส่งผลต่อการไม่มีเวลาของครอบครัว ซึ่งจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาในเชิงลึกต่อไปว่า สาเหตุของการไม่มีเวลาที่แท้จริงเป็นผลจากปัจจัยใด สำหรับข้อค้นพบที่น่าสนใจสำหรับอุปสรรคในการอ่านก็คือ ผู้ปกครองจำนวนมากที่ระบุว่าไม่มีหนังสือให้อ่าน ซึ่งต้องพิจารณาจากหลายปัจจัย เช่นเดียวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองที่ได้กล่าวก่อนหน้านี้ แต่ที่เป็นข้อสังเกตสำคัญคือรายได้ของผู้ปกครอง (Williams & Sánchez, 2013) ซึ่งพื้นที่ภาคใต้ถือได้ว่าเป็นพื้นที่หนึ่งที่ประชาชนมีรายได้ต่ำกว่าพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ ซึ่งปัจจัยด้านรายได้มีผลต่อการซื้อหนังสือของผู้ซื้อ (ภัทรินทร์ สิมะชาติ, 2545) ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเลือกซื้อหนังสือหรือมีหนังสือไว้ในครอบครอง และการเข้าถึงหนังสือในกลุ่มประชาชนที่มีรายได้น้อย ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญเนื่องจาก ราคาหนังสือที่ค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับรายได้ในแต่ละเดือนของประชาชนกลุ่มนี้ (สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (สอร.), 2551)

การศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ความรู้และทัศนคติของผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุตร (Patrikakou, 2008; มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลิฮียี, 2558) ซึ่งการให้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ถือว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะให้ความรู้และสร้างทัศนคติที่ดีแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุตร จากการประเมินผู้ปกครองก่อนและหลังจากได้รับหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” พบว่า หลังได้รับหนังสือ ผู้ตอบแบบสอบถามมีการเล่น “จ๊ะเอ๋” การกอดบุตร และบอกรักบุตรเพิ่มขึ้น หนังสือยังส่งผลให้ผู้ปกครองบางส่วนที่ไม่เคยเล่นกับบุตร ไม่เคยกอดบุตร และบอกรักบุตรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองในทางบวก โดยมีการปฏิสัมพันธ์กับบุตรด้วยการเล่น กอด บอกรักมากขึ้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่า หนังสือที่ดีและมีคุณภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ปกครอง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาบุตร ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการสนับสนุนหนังสือแก่ผู้ปกครองในรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ปกครองได้เข้าใจและตระหนักในคุณค่าการทำกิจกรรมกับบุตรที่จะส่งผลต่อพัฒนาการตามช่วงวัยของบุตรต่อไปในอนาคต

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการบุตร จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวมการใช้หนังสือนิทานจ๊ะเอ๋มีผลต่อพัฒนาการบุตรอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นผลจากการที่ผู้ปกครองมีการปฏิสัมพันธ์กับบุตรมากยิ่งขึ้นหลังจากได้ใช้หนังสือนิทาน ซึ่งพัฒนาการของบุตรเป็นไปตามที่ สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย (2560) ที่ได้กล่าวถึงพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนที่สามารถพัฒนาได้หากผู้ปกครองเล่นและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร รวมทั้งหมั่นพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ ชวนให้บุตรเล่าเรื่องที่เขาพบเห็นหรือได้ยินมา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและต่อยอดความรู้ให้กับบุตร รวมถึงการพูดคุยกับบุตรเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก หรืออาจสร้างเพื่อนสมมติในจินตนาการ ซึ่งการเล่น “จ๊ะเอ๋” กับบุตรนั้นเป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้งการสื่อสาร การเป็นแบบอย่าง การแสดงบทบาทสมมุติ และพูดคุยเกี่ยวกับอารมณ์กับบุตร ซึ่งส่งผลต่อ

พัฒนาการ จากการศึกษาได้เห็นได้ชัดว่า ผลจากการเล่นของผู้ปกครองกับบุตรส่งผลให้บุตรสดใส มีความสุข บุตรอารมณ์ดีและมีนิสัยร่าเริง และมีปฏิริยาตอบกลับเสมอเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ผู้วิจัยเห็นว่า การเล่นของผู้ปกครองหรือการพูดคุยสื่อสารกับบุตรของผู้ปกครองควรปฏิบัติในหลายมิติ และต่อเนื่อง ผู้ปกครองอาจสื่อสารในเรื่องราวที่ใกล้ตัวและให้ตัวเองเป็นของเล่นของบุตรที่ดีที่สุด เพื่อให้บุตรมีพัฒนาการที่ดี ทั้งสติปัญญา อารมณ์ สังคม และการสื่อสาร

การอ่านถือเป็นการกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่นอกจากส่งผลต่อพัฒนาการที่ดีของบุตรแล้วยังก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวด้วย (Phillips, Norris, & Anderson, 2008; Sayer, Bianchi, & Robinson, 2004) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา (Armbruster, Lehr, & Osborn, 2006) ซึ่งเป็นผลทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยกับกิจกรรมการอ่าน ทั้งที่ผู้ปกครองอ่านหนังสือเพื่อตนเองหรือการอ่านหนังสือให้บุตร โดยหากผู้ปกครองเป็นนักอ่านก็จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้บุตรได้เห็น ซึ่งถือเป็นการแสดงออกและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่บุตร ในขณะที่หากผู้ปกครองอ่านหนังสือให้บุตรฟังก็จะยิ่งส่งผลดีแก่ครอบครัว ซึ่งการศึกษานี้พบว่า การใช้หนังสือนิทานจะเอื้อให้เกิดการใช้เวลากับบุตรมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมความรู้เรื่องการเลี้ยงบุตรที่ถูกต้องแก่ผู้ปกครอง และส่งผลให้ผู้ปกครองได้เข้าใจบทบาทของตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกนี้เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ครอบครัวที่ผู้ปกครองแสดงออกถึงกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว และบ่งชี้ถึงความผูกพันในครอบครัวและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันสำหรับสมาชิกในครอบครัว รวมถึงชี้ให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการทำหน้าที่ของตนเองในครอบครัว (Wachwithan, 2014) ดังนั้นจึงสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ปกครองที่ต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการอ่าน ที่นอกจากการพัฒนาตนเองและการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรแล้วก็เพื่อให้ครอบครัวเป็นครอบครัวที่อบอุ่นและเข้มแข็งด้วยการทำกิจกรรมร่วมกันและใช้เวลาในการพูดคุยสื่อสารที่สามารถสร้างความรัก ความผูกพันให้เพิ่มขึ้นในครอบครัวที่เรารัก

ผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการลูกจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในภาพรวมการใช้หนังสือนิทานจ๊ะเอ๋มีผลต่อพัฒนาการลูกอยู่ในระดับมาก โดยเด็กที่มีอารมณ์ดี นิสัยร่าเริง มีความสดใสและมีความสุข มีสมาธิ การจดจ่อ การมีปฏิริยาตอบสนอง สอดคล้องกับแนวคิดพัฒนาการของเด็กของ The Royal College Paediatricians of Thailand (2017) ที่ได้นำเสนอพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านความคิด การเรียนรู้ 3) ด้านการพูดและการสื่อสาร 4) ด้านอารมณ์ และ 5) ด้านสังคม นอกจากนี้พัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนสามารถพัฒนาได้หากผู้ปกครองเล่นและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร รวมทั้งหมั่นพูดคุยในเรื่องต่างๆ ชวนให้บุตรเล่าเรื่องที่เขาพบเห็นหรือได้ยินมา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและต่อยอดความรู้ให้กับบุตร รวมถึงการพูดคุยกับบุตรเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก หรืออาจสร้างเพื่อนสมมติใน

จินตนาการ ซึ่งการเล่น “จ๊ะเอ๋” กับบุตรนั้นเป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้งการสื่อสาร การเป็นแบบอย่าง การแสดงบทบาทสมมุติ และพูดคุยเกี่ยวกับอารมณ์กับบุตร ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการ จากการศึกษานี้ เห็นได้ชัดว่า ผลจากการเล่นของผู้ปกครองกับบุตรส่งผลให้บุตรสดใส มีความสุข บุตรอารมณ์ดีและมีนิสัยร่าเริง และมีปฏิริยาตอบกลับเสมอเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ผู้วิจัยเห็นว่า การเล่นของผู้ปกครองหรือการพูดคุยสื่อสารกับบุตรของผู้ปกครองควรปฏิบัติในหลายมิติ และต่อเนื่อง ผู้ปกครองอาจสื่อสารในเรื่องราวที่ใกล้ตัวและให้ตัวเองเป็นของเล่นของบุตรที่ดีที่สุด เพื่อให้บุตรมีพัฒนาการที่ดี ทั้งสติปัญญา อารมณ์ สังคม และการสื่อสาร

4.3 ข้อเสนอแนะ

1. หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” เป็นหนังสือที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงแก่ครอบครัวในการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการของบุตร การเลี้ยงดูบุตร และการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานส่งเสริมบุตรและครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข สถาบันการศึกษา องค์การประชาสังคม ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนในการผลิตหนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” หรือหนังสือนิทานประเภทอื่น ๆ เพื่อเผยแพร่ให้ครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวในพื้นที่ชนบท หรือครอบครัวที่ไม่สามารถเข้าถึงหนังสือที่มีคุณภาพเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถนำหนังสือไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและเลี้ยงดูบุตรอย่างมีประสิทธิภาพ

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้างต้นรวมถึงสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และความเข้าใจแก่ผู้ปกครองในการทำกิจกรรมกับบุตรผ่านหนังสือหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับบริบท การพัฒนาผู้ปกครองในด้านการบริหารจัดการเวลาในการอ่านหนังสือหรือเล่นกับบุตร รวมถึงการสร้างทัศนคติที่ดีแก่ผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมและเห็นความสำคัญในการเลี้ยงดูและทำกิจกรรมกับบุตรอย่างต่อเนื่อง

3. การศึกษานี้พบว่า เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ผู้ปกครองเลือกอ่านหนังสือนิทาน คือการที่หนังสือมีการแปลเป็นภาษายาวี ดังนั้นการผลิตหนังสือสำหรับบุตรหรือผู้ปกครองควรมีการทำเป็นสองภาษาหรือแปลเป็นภาษาที่ผู้ปกครองหรือบุตรสามารถเข้าใจได้ง่าย หรือสอดคล้องกับวัฒนธรรมและบริบทในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะสามารถสร้างความรู้สึกร่วมในหนังสือ และผู้ใช้หนังสือสามารถใช้หนังสือได้อย่างเข้าใจและมีประสิทธิภาพ

4. อุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งของการไม่อ่านหนังสือของผู้ปกครองคือการไม่มีหนังสือ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ควรใช้งบประมาณกองทุนส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือกองทุนอื่น ๆ

เพื่อซื้อหนังสือให้ผู้ปกครอง หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ควรทำกิจกรรมแจกหนังสือแก่ผู้ปกครองที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาวะแก่บุตรผ่านกิจกรรมการอ่านของผู้ปกครอง ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพของครอบครัว

5. หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัย เช่น สภาวิจัยแห่งชาติ สกสว. สสส. เป็นต้น ควรกำหนดให้การวิจัยด้านการส่งเสริมการอ่านเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของหน่วยงาน และกำหนดเป้าหมายรวมถึงขอบเขตการให้งบประมาณที่ชัดเจน และควรส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยพัฒนาหนังสือนิทานสำหรับบุตรและครอบครัวที่สามารถส่งผลต่อการพัฒนาบุตรและครอบครัวที่ครอบคลุมในทุกประเด็นการพัฒนา และให้สอดคล้องกับความเชื่อ วัฒนธรรม และบริบทในแต่ละพื้นที่ และสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการส่งเสริมกิจกรรมการอ่าน การสร้างเครือข่ายการอ่านสำหรับบุตรและครอบครัวทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติให้มีความเข้มแข็งในการส่งเสริมกิจกรรมการอ่านให้ยั่งยืนในอนาคต

รายการอ้างอิง

- คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ (SAB). (2558). *การศึกษาพฤติกรรมการอ่านและซื้อหนังสือของคนไทย*. กรุงเทพฯ: สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย (PUBAT).
- จรีวรรณ สุวรรณเวช และอัญญมณี บุญชื้อ (2558). การวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของเด็กก่อนอนุบาลโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล). *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 10(1), 628-640.
- ณัชฎา บุรณะพิมพ์ นลินรัตน์ อภิชาติ รุ่งลาวัลย์ ละอภาคา และวิลาวัลย์ คัดทะจันทร์. (2562). การส่งเสริมความสามารถของผู้ปกครองโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการผลิตหนังสือผ่านกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อใช้ประโยชน์ ในชุมชนอย่างยั่งยืน จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 16(1), 189-200.
- ดุษยา จิตตะโยธิน. (2552). รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู: แนวคิดของ Diana Baumrind Diana Baumrind's Parenting Styles. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 29(4), 173-187.
- เดชา ทำดี จุฑามาศ โชติบาง เนตรทอง นามพรหม อุษณีย์ จินตะเวช พัชรี วรกิจพูนผล. (2561). แนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัย อายุ 1 เดือน ถึง 2 ปี. *วารสารการพยาบาล การสาธารณสุข และการศึกษามหาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา*, 19(12), 3-16.
- ทิตินา แคมมณี และคณะ. (2535). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวีณา ศรีวิวัฒน์ อุดมศักดิ์ สาริบุตร และจตุรงค์ เลหาพะเพ็ญศรี. (2555). ศึกษาและออกแบบหนังสือนิทานภาพประกอบการเรียนรู้คุณธรรม. *วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 3(2), 96-109.
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2554). *ผู้ปกครองและผู้เรียน หันส่วนเพื่อคุณภาพของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- ภัทรินทร์ สิมะชาติ. (2545). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อหนังสือของผู้บริโภค กรณีศึกษาบริษัท เอเชีย บุ๊คส์ จำกัด*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการ), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- มัสลัน มาหะมะ. (2559). *อิสลามกับสถาบันครอบครัว*. เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2559 <http://www.islammore.com/view/960>

- มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลีฮี. (2558). *การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเด็กมุสลิมตามบริบทสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. (ครุศาสตร์ดุฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ
- เยาลักษณ์ สุวรรณแห. (2546). เด็กกับการอ่าน. *วารสารวิทยบริการ*, 14(3), 43-47.
- ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. (2560). *คู่มือสำหรับพ่อแม่ เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการดูแลและพัฒนาเด็ก ตอน เด็กวัยอนุบาล 3-6 ปี*. กรุงเทพฯ: ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย
- วิภาดา โทณสูงเนิน. (2554). *ประเภทของหนังสือเด็ก*. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2563 <http://wiphada52-arti3901.blogspot.com/2011/09/blog-post.html>
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และปราณี สุทธิสุขคนธ์. (2550). การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. *วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา*, 5(1), 105-118.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2553). *สถาบันครอบครัว : พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมไทยสร้างสรรค์. (2556). *การเลือกหนังสือภาพสำหรับเด็ก*. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2563 <http://taiwisdom.org/rpartcl>
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2554). *หลักสูตรคู่มือค่ายผู้ปกครอง*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (สอ.). (2551). *โครงการวิจัยทัศนคติและพฤติกรรมการอ่านของคนไทย*. เข้าถึงเมื่อ 4 พฤษภาคม 2563 <https://www.tkpark.or.th/stocks/extra/00067e.pdf>
- สุดใจ พรหมเกิด. (2553). *หนังสือภาพสี่สร้างสรรค์พัฒนาสมองและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของลูกน้อย*. กรุงเทพฯ: แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน.
- สุวิน ศรีเมือง. (2561). ปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนแขวงหนองแขม กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 12(29), 174-183.
- อรพินทร์ ชูชม. (2545). *เอกสารคำสอนวิชา วป502 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อับดุลลอฮ์ นาซิหฺ อุลวาน. (2553). *เลี้ยงลูกด้วยอิสลาม (อัล-มุสลิมัต, แปล)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่องทางธรรม.
- อาหมัด อัลฟารีตี. (2552). *40 หะดีษสร้างครอบครัวคุณธรรมสู่สังคมอุดมสุข*. เข้าถึงเมื่อ 25 กรกฎาคม 2559 <https://islamhouse.com/th/books/202892/>

- Armbruster, B. B., Lehr, F., & Osborn, J. (2006). *A Child Becomes a Reader: Proven Ideas from Research for Parents* (3 ed.). Jessup, MD: The National Institute for Literacy and The Partnership for Reading.
- Barnardos' National Children's Resource Centre. (2006). *Parental involvement - A handbook for childcare providers*. Dublin The National Children's Resource Centre.
- Bronfenbrenner, U. (1991). *What do families do?* : Winter/Spring.
- Center on the Developing Child at Harvard University. (2014). Enhancing and Practicing Executive Function Skills with Children from Infancy to Adolescence. Retrieved from www.developingchild.harvard.edu. Retrieved 29 March 2020.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., & Murphy, B. C. (1996). Parents' reactions to children's negative emotions: Relations to children's social competence and comforting behavior. *Child development*, 67(5), 2227-2247.
- Epstein, J. L. (1992). *School and Family Partnerships*. Retrieved from Baltimore:
- Epstein, J. L. (2011). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). Suite: Westview Press.
- Gestwicki, C. (2009). *Home, School, and Community Relations*. Boston: Wadsworth Cengage Learning.
- Gilkerson, J., Richards, J. A., & Topping, K. J. (2017). The impact of book reading in the early years on parent-child language interaction. *Journal of Early Childhood Literacy*, 17(1), 92-110.
- Hornby, G. (2011). *Parental involvement in childhood education: Building effective school-family partnerships*. New York: Springer Science & Business Media.
- Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review*, 63(1), 37-52.
- Huang, Y. (2019). Parent-Child Reading: More than to Improve Children's Reading. *Open Access Library Journal*, 6(04), 1-7.
- Kreider, H. (2006). Family Involvement: What Does Research Say? Retrieved from <https://www.gse.harvard.edu/news/uk/06/07/family-involvement-what-does-research-say>. Retrieved 22 February 2016.

- Mol, S. E., Bus, A. G., De Jong, M. T., & Smeets, D. J. (2008). Added value of dialogic parent-child book readings: A meta-analysis. *Early education and development, 19*(1), 7-26.
- Patrikakou, E. N. (2008). *The power of parent involvement: evidence, ideas, and tools for student success*. Illinois: Center on Innovation and Improvement.
- Pena, D. C. (2000). Parent involvement: Influencing factors and implications. *The Journal of Educational Research, 94*(1), 42-54.
- Phillips, L. M., Norris, S. P., & Anderson, J. (2008). Unlocking the door: Is parents' reading to children the key to early literacy development? *Canadian Psychology/Psychologie canadienne, 49*(2), 82.
- Promkerd, S. (2010). *Picture Books, Creative media for Developing the Brain and Desirable Attributes of the Baby*. Bangkok: Reading Culture Promotion Program.
- Redding, S. (1998). *Parents and learning*: International Academy of Education, UNESCO.
- RM Education. (2012). *Schools and Families: Working Together Survey of Schools and Parents 2012*. Retrieved from Oxon OX:
- Sayer, L. C., Bianchi, S. M., & Robinson, J. P. (2004). Are parents investing less in children? Trends in mothers' and fathers' time with children. *American journal of sociology, 110*(1), 1-43.
- Strayhorn, J. M., & Weidman, C. S. (1991). Follow-up one year after parent-child interaction training: Effects on behavior of preschool children. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 30*(1), 138-143.
- The Office of First Lady of the State of Tennessee. (2012). *Prenatal Engagement in Tennessee*. Retrieved from
- The Royal College Padiatricians of Thailand, P. S. o. T. (2017). *Parent's Handbook for Disseminating the Knowledge of Child Care and Development in Kindergarten Age 3-6 Years*. Bangkok: The Royal College Padiatricians of Thailand, Pediatric Sociaety of Thailand.
- Trotman, M. F. (2001). Involving the African American parent: Recommendations to increase the level of parent involvement within African American families. *Journal of Negro Education, 27*5-285.
- Ulwan, A. (2010). *Raising Child in Islam* (Muslimat, Trans.). Bangkok: Songtangtham.

- Ungsitipoonporn, S., & Art-han, K. (2012). Using Mother Tongue as A Medium of Instruction in Thailand: How Does It Affect Yunnanese Children's Behavior? *Srinakharinwirot Research and Development (Journal of Humanities and Social Sciences)*, 4(8), 119-128.
- Wachwithan, P. (2014). *Introduction to Family Theory* Bangkok: Parbpim.
- Williams, T. T., & Sánchez, B. (2013). Identifying and decreasing barriers to parent involvement for inner-city parents. *Youth & Society*, 45(1), 54-74.
- Wood, C. (2002). Parent-child pre-school activities can affect the development of literacy skills. *Journal of research in reading*, 25(3), 241-258.
- Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C., & Walberg, H. J. (2004). *Building school success on social and emotional learning*. New York: Teachers College Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนและ
ความสัมพันธ์ในครอบครัวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง:

1. แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ของผู้ปกครองบุตรก่อนวัยเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปและข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 คำถามทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”
ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับกิจกรรมการเล่นกับลูกก่อนหลังการใช้หนังสือ “จ๊ะเอ๋”
ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับผลของการใช้หนังสือ “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของลูก
ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือ “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ หากมีข้อเสนอแนะหรือคำถามเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลิฮีฮ์ หัวหน้าโครงการวิจัย และอาจารย์ประจำคณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โทร/WhatsApp +66892989834 E-mail: assalihee@gmail.com

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. จังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส
2. เพศ ชาย หญิง
3. สถานะผู้ใช้หนังสือ พ่อ แม่ อื่น ๆ (ระบุ).....
3. อายุ ต่ำกว่า 20 ปี 20 - 29 ปี 30 -39 ปี 40 -49 ปี 50 ปีขึ้นไป

4. การศึกษาสูงสุด ปวช./ปวส. ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท
ปริญญาเอก อื่นๆ
5. ลักษณะงาน/อาชีพ แม่บ้าน ธุรกิจ/การลงทุน รัฐบาล การศึกษา/องค์กรการ
กุศล เกษตร/อุตสาหกรรม สาธารณสุข ธุรกิจส่วนตัว/อิสระ อื่นๆ
6. จำนวนบุตร 1 คน 2 คน 3 คน 4 คน 5 คนขึ้นไป
7. อายุของบุตรเฉพาะก่อนวัยเรียน 0-6 เดือน 7 เดือน - 1 ปี 1 ปี - 2 ปี 3 ปี - 4
ปี 5 ปี - 6 ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋”

1. ท่านใช้หรืออ่านหนังสือ “จ๊ะเอ๋” ในช่วงใด
- ช่วงเช้ามืดก่อนทำงาน
 - ช่วงสายหลังทำงานบ้านหรือช่วงพักจากการทำงาน
 - ช่วงเย็นหลังเลิกงาน
 - ช่วงค่ำก่อนนอนหรือหลังเสร็จกิจกรรมต่าง ๆ
 - ไม่กำหนดช่วงเวลา แล้วแต่โอกาสและเวลาว่าง
 - อื่น ๆ ระบุ.....
2. สาเหตุสำคัญของการใช้หรืออ่านหนังสือ “จ๊ะเอ๋” ของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- หนังสือออกแบบได้น่าอ่าน รูปภาพสวยงาม และน่าสนใจ
 - หนังสือมีการแปลเป็นภาษา “ยารี”
 - หนังสือสอนวิธีการเล่นและดูแลลูกที่ถูกต้อง
 - ชอบอ่านหนังสือบุตรและเป็นคนชอบอ่านหนังสืออยู่แล้ว
 - ลูกชอบให้อ่านหนังสือ “จ๊ะเอ๋”
 - ต้องการความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกเพิ่มเติม
 - ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 - อื่น ๆ ระบุ.....
3. อุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการใช้หนังสือของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ไม่มีเวลาในการอ่าน
 - ไม่ชอบอ่านหนังสือ
 - อ่านหนังสือไม่ออก
 - ไม่รู้วิธีการอ่านที่ถูกต้อง
 - ไม่มีหนังสือให้อ่าน

กิจกรรมอื่น ๆ น่าสนใจกว่าการอ่าน

อื่น ๆ ระบุ.....

4. ความถี่ในการอ่านหนังสือ “จีเอ” ในเดือนแรกของการได้รับหนังสือ

อ่านทุกวัน 2-3 วันครั้ง

สัปดาห์ละครั้ง 1 ครั้งในหนึ่งเดือน

ไม่อ่านเลย

5. ระยะเวลาเฉลี่ยแต่ละครั้งเมื่อท่านอ่านหนังสือ “จีเอ” ให้ลูกฟัง

น้อยกว่า 5 นาที 6-15 นาที

16-30 นาที 31-60 นาที

มากกว่า 60 นาที

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับกิจกรรมการเล่นกับลูกก่อนหลังการใช้หนังสือ “จีเอ”

พัฒนาการของลูก	ก่อนอ่านหนังสือ			หลังอ่านหนังสือ		
	ทำทุกวัน	ทำบางครั้ง	ไม่ทำเลย	ทำทุกวัน	ทำบางครั้ง	ไม่ทำเลย
1. เล่นจีเอกับลูก						
2. กอดลูก						
3. บอกรักลูก						

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับผลของการใช้หนังสือ “จีเอ” ที่มีต่อพัฒนาการของลูก

พัฒนาการของลูก	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ลูกของฉันอารมณ์ดีและมีนิสัยร่าเริง					
2. ลูกของฉันสามารถจดจ่อกับสิ่งต่าง ๆ ได้นานขึ้น					
3. เมื่อฉันคุยกับลูกเขาสามารถจ้องตาและมองหน้าฉันได้นาน					
4. เมื่อฉันกอดหรือเล่นกับลูกเขาจะสดใสและมีความสุข					
5. ลูกของฉันมีปฏิกิริยาโต้ตอบเสมอเมื่อมีปฏิสัมพันธ์					
6. ลูกของฉันร้องไห้หรืออแงน้อยลงเมื่อฉันทำกิจกรรมกับลูก					
7. ลูกของฉันสามารถจดจำท่าทางและเสียงที่ฉันแสดงออกได้ดี					

ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือ “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว

ความสัมพันธ์ในครอบครัว	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. หนังสือช่วยให้ฉันเห็นความสำคัญในการอ่านหนังสือให้ลูก					
2. หนังสือช่วยฉันมีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกที่ถูกต้อง					
3. หนังสือช่วยฉันรู้วิธีการเล่นกับลูก					
4. หนังสือช่วยฉันเห็นความสำคัญของการเล่นกับลูก					
5. หนังสือช่วยฉันใช้เวลากับลูกมากยิ่งขึ้น					
6. หนังสือช่วยให้ฉันใช้เวลากับครอบครัวมากยิ่งขึ้น					
7. หนังสือช่วยให้ฉันพูดคุยและสื่อสารกับสามีเรื่องลูกมากยิ่งขึ้น					
8. หนังสือช่วยให้ฉันต้องการพัฒนาตนเองด้านการดูแลลูก					
9. หนังสือส่งผลให้ฉันเข้าใจบทบาทของผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น					

ภาคผนวก ข ตัวอย่างภาพกิจกรรมการลงพื้นที่

